

คู่มือ

เทคนิคการเขียนบทความวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่

โดย

อนุช อภาภิรม และคณะ

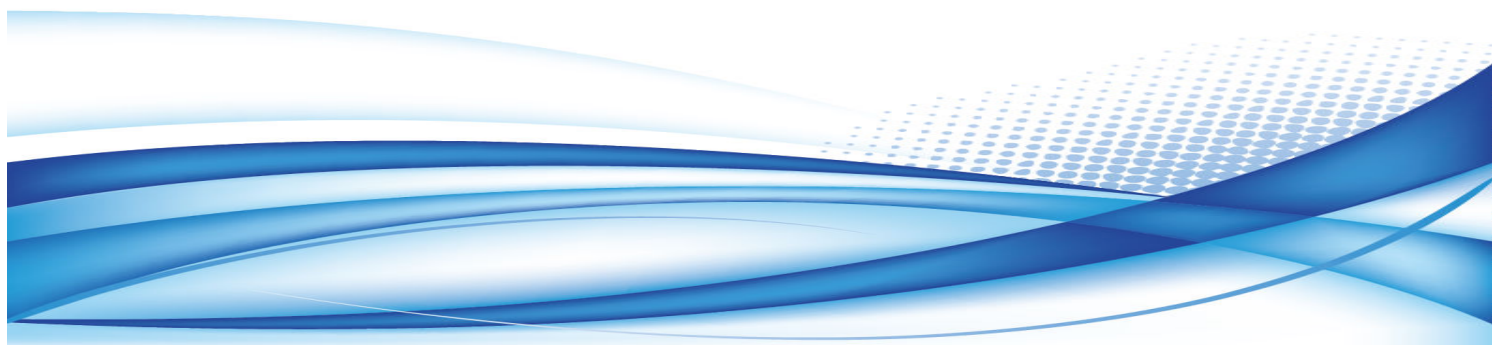
จัดทำโดย

กองบรรณาธิการ

วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่

สนับสนุนโดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

คำนำ

วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่เป็นวารสารทางวิชาการ มีวัตถุประสงค์เพื่อตีพิมพ์ผลงานวิจัยที่มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาพื้นที่ในระดับจังหวัด กลุ่มจังหวัด ตำบลหมู่บ้าน หรือ ชุมชน เผยแพร่แก่นักวิชาการ และบุคคลทั่วไป และส่งเสริมให้นักวิชาการในหน่วยงานราชการ หรืออาจารย์ในมหาวิทยาลัยได้เสนอผลงานทาง วิชาการสู่สาธารณะ

วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ได้ดำเนินงานมาครบ 5 ปี จากการดำเนินงานที่ผ่านมากองบรรณาธิการค้นพบว่า บทความวิจัยที่ส่งมาเพื่อตีพิมพ์ในวารสารยังมีปัญหาในเชิงคุณภาพ ทั้งในประเด็นของงานวิจัยเอง และประเด็นของการเขียนบทความ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาความสามารถและทักษะของนักวิจัย โดยเฉพาะนักวิจัยที่ทำวิจัยด้านการพัฒนาเชิงพื้นที่ในการเขียนบทความวิจัยเพื่อถ่ายทอดผลที่ได้จากงานวิจัยสู่แวดวงวิชาการและสู่สาธารณะ เพื่อกระตุ้นให้เกิดการต่อยอดและนำไปประยุกต์ใช้ กองบก.ได้ตระหนักถึงปัญหา ความจำเป็นและความสำคัญในการพัฒนาทักษะด้านการเขียนบทความเชิงวิชาการแก่นักวิจัย อีกทั้งเป็นการสร้างกระบวนการเตรียมและคัดสรรบทความวิจัยเชิงพื้นที่ที่มีคุณภาพสำหรับการตีพิมพ์ ดังนั้น กองบก.วารสารฯ โดยความร่วมมือของสกว. จึงได้จัดการอบรมเชิงปฏิบัติการ “เทคนิคการเขียนบทความวิจัยเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่” ใน 4 ภาค ทั่วประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์ให้ผู้อบรมมีความรู้ความเข้าใจแนวทางการเขียนบทความวิจัย ได้มีโอกาสฝึกและพัฒนาทักษะการเขียนบทความวิจัย และเพื่อเปิดโอกาสให้นักวิจัยได้พบปะแลกเปลี่ยนกับกองบรรณาธิการของวารสารฯ เพื่อการคัดสรรบทความวิจัยที่มีคุณภาพสำหรับการตีพิมพ์ในวารสารฯ ผู้เข้ารับการอบรมประกอบด้วย นักวิจัย นักวิชาการ อาจารย์มหาวิทยาลัยที่มีผลงานวิจัย หรืออยู่ระหว่างดำเนินงานวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ ผู้ประสานงาน และที่ปรึกษาด้านการวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ นักวิจัยจากมหาวิทยาลัยที่มีการลงนาม MOU ร่วมกับสกว. และผู้ที่สนใจงานวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ ระยะเวลาในการอบรม ใช้เวลาในการอบรม 2 วัน ประกอบด้วย การบรรยายภาคทฤษฎี 4 หัวข้อในครั้งแรก ส่วนที่เหลือเป็นการอบรมเชิงปฏิบัติการและการฝึกภาคปฏิบัติแก่นักวิจัยเป็นรายบุคคล และการสรุปผลจากการปฏิบัติ

คู่มือเทคนิคการเขียนบทความวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่เล่มนี้ ได้รวบรวมเอกสารประกอบการฝึกอบรม หลักการ เทคนิคการเขียนบทความวิจัย/บทความทางวิชาการให้ประสบผลสำเร็จในการอบรม 4 ครั้ง 4 ภาคที่ผ่านมา คู่มือเล่มนี้ยังไม่สมบูรณ์นัก เป็นเพียงคู่มือเบื้องต้นสำหรับนักวิจัยในการใช้เป็นแนวทางในการเขียนบทความทางวิชาการ โดยเฉพาะงานวิจัยเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ ซึ่งทางกองบรรณาธิการจะได้ปรับปรุงให้มีความสมบูรณ์มากขึ้นต่อไป

สารบัญ

	หน้า
หลักการการเขียนบทความวิจัยทางวิชาการภาคทฤษฎี ถ่ายทอดจากประสบการณ์ และมุมมองนักเขียนมืออาชีพ อนุช อภาภิรม	1
การคิดเชิงระบบกับนักเขียนและการเขียนบทความทางวิชาการ อนุช อภาภิรม	6
ทฤษฎีการสื่อสารกับการเขียนบทความทางวิชาการ อนุช อภาภิรม	13
เทคนิคการเขียนบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ วิสมัย อภาภิรม	19
เกณฑ์การพิจารณาบทความวิจัยสำหรับตีพิมพ์ในวารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ กรรณิการ์ หุตะแพทย์	32
การนำเสนอภาพรวมบทความที่ได้ประเมิน สัชฌวร่า เชื้ออิน	41
กำหนดการอบรมเชิงปฏิบัติการ “เทคนิคการเขียนบทความวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ ให้ประสบผลสำเร็จ”	56

หลักการการเขียนบทความวิจัยทางวิชาการภาคทฤษฎี
ถ่ายทอดจากประสบการณ์ และมุมมองนักเขียนมืออาชีพ

โดย อนุช อภาภิรม
บรรณาธิการบริหาร

การบรรยายเรื่อง “หลักการการเขียนบทความวิจัยทางวิชาการภาคทฤษฎี
ถ่ายทอดจากประสบการณ์ และมุมมองนักเขียนมืออาชีพ ”

โดย อนุช อาภาภิรม

บรรณาธิการบริหาร วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่

ในวันจันทร์ที่ 30 เมษายน 2555 ณ ห้องประชุมเลิศพัฒน์ ชั้น 12

อาคารศูนย์ทรัพยากรการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

1. เกริ่นนำ

บทความทางวิชาการมีลักษณะเฉพาะบางประการต่างกับบทความทั่วไป นิยมเขียนกันแพร่หลายในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง อันเป็นช่วงเวลาที่มีการใช้วิชาการในการทำงาน การผลิต การเข้าใจปัญหาสังคม และในชีวิตประจำวันมากขึ้น เป็นทักษะที่ต้องฝึกฝนเป็นการเฉพาะ พื้นฐานได้แก่การคิดแบบวิเคราะห์วิจารณ์ การให้เหตุผลที่ซับซ้อน และการคิดเชิงระบบ เป็นต้น ในประเทศพัฒนาแล้วนิยมสอนวิชาการเขียนบทความทางวิชาการกันตั้งแต่ชั้นมัธยมปลาย เพื่อให้ได้ทักษะทั้งการคิดและการเขียน

ในฐานะที่เป็นกรเขียนชนิดหนึ่ง จึงย่อมสามารถใช้ประสบการณ์ของการเป็นนักเขียนทั่วไปมาปรับใช้ได้ในระดับที่แน่นอน ในที่นี้จะนำมุมมองของนักเขียนทั่วไปมาปรับใช้กับงานเขียนบทความทางวิชาการ เพื่อที่จะถ่วงดุลไม่ให้ความเป็นวิชาการมาทำลายการเป็นนักเขียน ซึ่งกลายเป็นจุดอ่อนของวงวิชาการ ที่พูดกันไม่รู้ว่าเป็นการชมหรือการติว่า “ความรู้ดี แต่พูด (หรือเขียน) ไม่รู้เรื่อง”

นอกจากนี้ งานวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่นี้ต้องการการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ดังนั้นจึงมีปฏิสัมพันธ์กับผู้คนอันหลากหลายค่อนข้างสูง เหมาะที่จะนำมุมมองของนักเขียนทั่วไปมาปรับใช้

อนึ่ง ในการพูดนี้จะกล่าวถึงแต่ในมุมมองที่เห็นว่าน่าสนใจ ไม่ได้ยกตัวอย่างลงรายละเอียด และเป็นประสบการณ์ส่วนบุคคลของผู้พูด ซึ่งย่อมมีลักษณะเฉพาะตัวต่างกับนักเขียนอื่น

2. การเขียนบทความทางวิชาการเป็นงานอเนกประสงค์

งานเขียนทั้งหลายมีลักษณะเป็นอเนกประสงค์ การเขียนบทความทางวิชาการก็เช่นกัน มีจุดประสงค์หลายประการ ที่จะต้องจัดระเบียบให้ดี ไม่เช่นนั้นอาจกลายเป็นงานจับฉ่ายได้ ลักษณะอเนกประสงค์ได้แก่

2.1 การบันทึกประสบการณ์ เหมือนจดไดอารี เลือกละเอินที่เป็นจุดเด่นหรือที่น่าสนใจที่สุด หรือรวมศูนย์อยู่ที่เรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นแกน ไม่กล่าวหลายเรื่องจนเประอะไป เรื่องพื้นๆ ตัดทิ้งไป บริบทที่กว้างไปก็ควรกล่าวถึงให้สั้นที่สุด

มันไม่ใช่การย่อรายงานการวิจัย แต่ต้องเลือกเก็บมาตกแต่งให้เป็นแจกันดอกไม้ที่สวยงาม

อย่ากลัวเรื่องเขียนไม่ได้ เขียนไม่เป็น การเขียนให้เป็นนั้นเป็นทักษะที่ต้องฝึกฝนเป็นเวลานานพอสมควร ตอนนี้นึกเพียงแต่เขียนไดอารี ดึงเอาสิ่งเหล่านั้นมาบันทึกเป็นข้อๆ แล้วค่อยต่อเชื่อมกันทีหลัง

ไม่ต้องแสวงหาวิธีหรือประโยชน์ที่สวยงามเพื่อความประทับใจ สำหรับผู้มีทักษะสูงก็ทำได้ตามสะดวก แต่ถึงกระนั้น ก็ควรกำหนดไว้ในใจว่าเนื้อหามีความสำคัญเป็นแกนกลาง

การจดบันทึกเป็นการแสดงตัวตนของเราว่าได้พบอะไร มีทักษะและทำที่อะไร ถ้าส่วนนี้ขาดไปแล้ว บทความทั้งหมดก็จะจืดชืด

ในช่วงนี้สามารถตรวจสอบตนเองว่า คณะของเราคือใคร กำลังทำอะไรอยู่ และทำไปทำไม เพื่อการยอมรับ เพื่อดำเนินวิชาการ หรือเพื่อความเข้มแข็งของชุมชน หรือเป็นทั้งหมดรวมกัน เรียกได้ว่าเป็นการตั้งสติ ทำให้เกิดความสงบและการตั้งใจมั่นได้ อันนี้มีความสำคัญมาก ควรทำก่อนเขียนบทความหรือการปฏิบัติใดๆ การมีสติเช่นนี้ทำให้ไม่วอกแวก

2.2 การแสดงออกในชุมชนนักวิชาการ การเขียนย่อมหวังว่าจะต้องมีผู้อ่านหรือผู้รับสาร ในที่นี้ที่สำคัญได้แก่ชุมชนนักวิชาการ ซึ่งโดยทั่วไปมีขนาดเล็ก ไม่กว้างใหญ่เหมือนบทความเกี่ยวกับกีฬาและคารา เป็นต้น แต่ถึงแม้ว่าจะมีขนาดเล็ก ก็มีความสำคัญมาก เป็นวงการที่จะรับรู้ รับรอง วิจักษ์ และต่อ ยอดงานของเรา

นอกจากวงวิชาการทางด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่แล้ว ก็ยังมีผู้สนใจในด้านนี้อีก ได้แก่ นักพัฒนาทั้งในภาครัฐและประชาสังคม องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น รวมทั้งภาครัฐกิจเอกชนและกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆในระดับท้องถิ่น นอกจากนี้ ยังเป็นวงของสาธารณชนที่สนใจในเรื่องการพัฒนาเชิงพื้นที่

เวลาเขียนให้นึกถึงหน้าผู้อ่านที่รู้จักถือเป็นตัวแทนผู้อ่านทั้งหมดว่าเขาจะรู้สึกอย่างไร ได้ประโยชน์เพียงใดจากการที่มามีงานของเรา

2.3 การหวังผลต่อชุมชนว่าจะส่งผลกระทบด้านต่างๆอย่างไร ควรมองเห็นอย่างเป็นรูปธรรมทั้งในตัวบุคคล สถานที่ และเหตุการณ์ เพราะว่าเราได้ลงในพื้นที่และรู้จักพื้นที่พอสมควร การเห็นภาพที่เป็นรูปธรรมจะช่วยให้งานเขียนที่มีลักษณะเป็นนามธรรมมีตัวอย่างหรือรูปธรรมทางวัตถุที่ชัดเจนขึ้น

3. การสร้างระบบและกระบวนการ

งานเขียนไม่ใช่หน่วยที่ตั้งอยู่ลอยๆ และที่จะประเมินโดยไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งอื่น งานวิจัยยังไม่ใช่เช่นนั้น แต่บางทีเราไปมองเห็นว่างานเขียนและงานวิจัยเป็นหน่วย เรียงงานเขียนขึ้นหนึ่ง งานวิจัยโครงการหนึ่ง จนลืมบริบทและลักษณะการเป็นระบบและกระบวนการไป อันนี้มีส่วนทำให้เขียนงานได้ยาก ไม่รู้จะเริ่มต้นอย่างไร และเดินไปทางไหน ในที่สุดก็เดินตามกรอบที่กำหนดไว้ ซึ่งมีประโยชน์มากในการเป็นเค้าโครง แต่มันจะขาดชีวิตเลือดเนื้อ ดังนั้น ต้องสร้างระบบและกระบวนการขึ้น โดยใช้คำถามง่ายๆ ดังนี้

3.1 อะไรเป็นอะไร บทความนี้เป็นอะไร เนื้อหาและระเบียบวิธีวิจัย แบบลงรายละเอียดเป็นรูปธรรม ข้อบทความจะเป็นตัวบอกเบื้องต้นว่าบทความนี้เป็นอะไร

3.2 อะไรไม่ใช่อะไร บทความและงานวิจักษ์นี้ต่างกับบทความและงานวิจักษ์อื่นอย่างไร

3.3 มันคืออะไรประกอบของอะไร บทความนี้สังกัดกลุ่มอะไร เช่น การศึกษา สาธารณสุข การท่องเที่ยว วิสาหกิจชุมชน สิ่งแวดล้อม บทความนี้เป็นส่วนของจักรกลใดในสังคมทางด้านความรู้

3.4 มันมีอะไรเป็นองค์ประกอบ ซึ่งมีอยู่ 2 ส่วน ส่วนผู้ให้ทุนและส่วนเสริมอื่น เรียกว่าส่วนบริบท ส่วนผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยโดยตรงซึ่งถือว่าเป็นส่วนแกน ประเมินส่วนต่างๆนี้อย่างละเอียดว่าทั้งหมดประกอบขึ้นมาได้อย่างไร อะไรเป็นแกน

3.5 มันทำหน้าที่อะไร หน้าที่ของบทความและงานวิจัยของเราคืออะไร อาจจำแนกเป็น ก) หน้าที่ทางวิชาการ มุ่งองค์ความรู้ใหม่หรือบทเรียนอะไรบ้าง มีวิธีดำเนินการและระเบียบวิธีวิจัยที่น่าสนใจประการใด ข) หน้าที่ทางชุมชน เช่น มีผลต่อการรับรู้และบริหารจัดการอะไรบ้าง สามารถสร้างกลุ่มองค์กรในชุมชนได้หรือไม่ สามารถสร้างเครือข่ายชุมชนได้เพียงใด ค) หน้าที่ทางการบริหารมีผลต่อการบริหารส่วนท้องถิ่นอย่างไร กลุ่มธุรกิจเอกชนได้สนใจเข้าร่วมในโครงการเพียงใด

3.6 มันมีแนวโน้มจะเป็นอะไร งานวิจัยแบบนี้จะยกระดับหรือขยายตัวออกไปอย่างไร นี่เป็นสิ่งที่ควรคิดมาแต่เริ่มต้นออกแบบงานวิจัยหรือการทำสื่อเรื่อง งานวิจัยหรืองานเขียนทั้งหลายเป็นการมองผ่านกรอบหรือหน้าต่างแคบๆ ส่วนอื่นละไว้และมองไม่เห็น งานเขียนที่ดีจึงควรอธิบายได้ทั้งด้านลึกและด้านกว้าง ตั้งแต่ตอนต้นถึงตอนจบ เมื่อจบแล้วผู้อ่านย่อมมีจินตนาการได้ว่าต่อไปจะเป็นอย่างไร

งานวิจัยนั้นไม่สามารถดำรงอยู่ใดๆเพียงเรื่องเดียว ไม่มีงานวิจัยที่ทำขึ้นมาแล้วก็จบสิ้นไม่ต้องทำอะไรต่อ ถ้าหากมันเป็นเช่นนั้นก็ไม่ควรทำตั้งแต่ต้นเพราะว่าเป็นทางตัน งานวิจัยและงานเขียนทั้งหลายย่อมมีขึ้นเพื่อทะลุทะลวงสร้างความก้าวหน้าทางวิชาการและความรับรู้ต่อไป

3.7 จะทำอะไรต่อไปดี เป็นช่วงของการทบทวนตนเอง ว่าได้บทเรียนจากงานวิจัยและการเขียนบทความอะไรบ้าง กำหนดขึ้นมาเป็นข้อๆ เพื่อให้เห็นชัดว่าตนเองอยู่ในขั้นไหนและจะทำอะไรต่อไปได้

4. การเขียน

การเขียนเป็นงานที่ยากสำหรับผู้เขียนบทความไม่มากนัก การเริ่มต้นที่ของยากจะทำให้เดินหน้าไปได้ลำบาก ผลก็คือเขียนไม่ออก ซึ่งยิ่งก่อความกังวลและความตึงเครียดมากขึ้นไปอีก จนถึงขั้นคิดไปว่าชาตินี้เราคงเขียนหนังสือไม่ได้เหมือนเขา

การเริ่มต้นการเขียนที่ดีต้องเริ่มที่งานที่เราถนัดหรือทำมาบ่อยกว่า ได้แก่การใช้เวลาคิดในข้อที่ 1 และ 2 ให้นาน ไม่ต้องหวั่นเกรงว่ายังไม่ได้ลงมือเขียนจริงๆ เลย เดี่ยวจะไม่ทันกำหนด ให้ใช้เวลาคิดทบทวนนานๆหน่อย เป็นสัปดาห์ก็ได้ เห็นอะไรก็บันทึกไว้ก่อนลืมน และสะดวกในการเรียงลำดับ ถ้าใช้คอมพิวเตอร์เขียนต้นฉบับยังมีความสะดวก บทความที่ไม่ยาวขนาดไม่เกิน 10 หน้า สามารถที่จะคิดได้หมดจดตั้งแต่ต้นจนจบ เมื่อลงมือเขียนจริงๆ จะใช้เวลาไม่นาน ถ้านั่งที่เป็นพิมพ์แล้วรู้สึกเขียนไม่ออก ให้ย้อนไปทำข้อที่ 1 และ 2 ใหม่อีกให้ชัดเจนขึ้น

มีเคล็ดในการเขียนดังนี้

4.1 เขียนเป็นเรื่อง มีตอนต้น ตอนปลายและตอนจบ บทความในวารสารได้ตั้งโครงให้มีลักษณะเป็นเช่นนั้นอยู่แล้วคือ มีบทนำเป็นตอนต้น วิธีดำเนินเป็นตอนกลาง ผลการวิจัยเป็นตอนปลาย และการอภิปรายผลเป็นตอนสรุปเพื่อก้าวเดินต่อไป คล้ายกับมีภาคต่อได้ ส่วนบทคัดย่อนั้นคล้ายกับหน้าตัวอย่าง คุณลักษณะที่นี้ก็พอรู้ว่าเป็นเรื่องประเภทไหน ใครเป็นคนแต่ง และมีเหตุการณ์เด่นอะไรบ้าง

การสร้างผู้แต่งสำคัญ งานวิจัยประเภทนี้มีลักษณะเด่นได้แก่การมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งมีชีวิตชีวา ควรนำลักษณะมีชีวิตชีวาเข้ามาใส่ในบทความตามความเหมาะสม ไม่ควรให้ความหลังของความเป็นวิชาการทำลายความเป็นผู้คนและความเป็นมนุษย์ไป ศัพท์และคำพูดในท้องถิ่นควรเก็บบันทึกไว้ตามเหมาะสม

นี่เป็นเรื่องสำคัญมาก เพราะว่าเป็นจุดที่จะดึงดูดความสนใจ บางทีเราเอาตัวเองเป็นตัวแสดงสำคัญมากเกินไป ควรลดตัวเองในบทความลง เพิ่มความสำคัญของผู้ที่เข้าร่วม โดยเฉพาะชุมชนชาวบ้าน ซึ่งจะทำให้งานวิจัยนี้มีลักษณะเฉพาะ เพิ่มคุณค่าทางวิชาการและการสรุปบทเรียน

4.2 แง่คิดจากทฤษฎีการสื่อสารเกี่ยวกับการเขียน 2 ประการได้แก่ ก) ถ้อยคำที่ฟุ่มเฟือยเกินจำเป็น ก่อให้เกิดเสียงรบกวน (Noise) ทำให้เสียงพูดที่มีความหมาย (Voice) พร่ามัว ข) ถ้อยคำที่กำกวมไม่ชัดเจน ก็เป็นเสียงรบกวนด้วยเช่นกัน จากแง่คิดนี้จึงควรเขียนให้สั้นที่สุดและชัดเจนที่สุด อย่าใช้ถ้อยคำที่ฟุ่มเฟือย โดยเฉพาะเป็นการพูดซ้ำ และไม่ควรใช้ถ้อยคำที่เราเองก็ยังไม่เข้าใจความหมายชัดเจน หรือโดยเห็นวานิยมพูด เช่นคำว่า “อย่างยั่งยืน” ศึกษาความหมายของถ้อยคำให้ดี ชั่งน้ำหนักความหมายของทุกถ้อยคำ และเลือกใช้อย่างเหมาะสม นี่นับว่าเป็นสิ่งสำคัญมาก ควรฝึกทักษะนี้เป็นประจำ ทั้งในการอ่าน การฟัง การพูดและการเขียน ในไม่ช้าก็จะเห็นผลโดยลำดับ

สารหรือเสียงพูดที่มีเสียงรบกวนมากทำให้เกิดมีค่าใช้จ่ายสูง ในการส่งข่าว ในการสื่อความหมาย และในการเรียกร้องความสนใจ

นอกจากนี้ ปัจจุบันเป็นยุคข่าวสาร มีข่าวสารล้นเหลือ แย่งกันหาความสนใจจากผู้รับสาร งานเขียนยาวๆ กวนที่เสียเวลาอ่านนาน มักไม่ได้รับความสนใจ การเขียนบทความควรทำให้สั้นกะทัดรัดที่สุด ไปสู่ประเด็นที่ต้องการโดยเร็ว

4.3 เขียนโดยมีตัวเลข ตัวอย่าง และตัวแบบ (Model) รูปธรรมรองรับ ไม่ใช่คำวิเศษณ์แบบลอยๆ เช่น มาก ดี สูง เมื่อถามว่ามากเท่าใด คืออย่างไร หรือสูงเพียงไหน ควรตอบเป็นรูปธรรมได้

4.4 การเขียนควรมีลักษณะเลื่อนไหล คล้ายการเล่าเรื่อง การเล่าเรื่องและฟังเรื่องเล่านี้เป็นเทคนิคที่ใช้กันมาแต่โบราณ เช่นการเล่านิทาน นิทานที่คนจับใจ เช่น นิทานอีสป นิทานชาดก นิทานอาหรับราตรีและอื่นๆ เขียนอย่างสบายเหมือนกำลังเล่าเรื่องอยู่ อย่าให้ความเป็นวิชาการมาทำลายการเป็นนักเล่าเรื่อง

5. การทบทวน

เขียนแล้วควรทบทวน ทิ้งไว้สักสองสามวันแล้วกลับมาอ่านอีกที การทบทวนนี้เป็นการปรับบทบาทใหม่จากการวางตัวเป็นนักเขียนอย่างเดียว เป็นทำตัวเป็นผู้อ่านด้วย หรือกระทั่งเป็นหลัก ถ้าหาก

ฝึกทำบ่อยๆ ก็จะสามารรวมให้เป็นหนึ่งเดียวกันได้ คือเป็นทั้งผู้พูดและผู้ฟัง เป็นทั้งนักอ่านและนักเขียน ซึ่งจะสอดคล้องกับยุคสมัยปัจจุบันมาก

แม้จะสามารถฝึกทักษะให้สูงได้ดังกล่าว การทบทวนก็ยังเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับบทความที่ประณีต การทบทวนช่วยทำสิ่งเหล่านี้ได้แก่

5.1 เพิ่มเติมเนื้อที่ควรขยายความให้ชัด ถ้าอ่านเองยังไม่ชัดเจนคนอื่นก็ไม่ชัดเจนด้วย การเพิ่มเติมนี้จะสามารถกระทำได้ถึงขั้นว่า แม้ไม่ได้ปรากฏในรายงานการวิจัยฉบับเต็ม ก็สามารถเพิ่มเติมได้ เพราะว่าผ่านไป ทุกอย่างก็เปลี่ยนไป รวมทั้งทัศนะของเราเองด้วย ถือว่าบทความเป็นการอัปเดตล่าสุดของงานวิจัย ไม่ใช่การถอดแบบหรือโคลนนิ่ง การเติมเข้ามานี้ก็เพื่อให้ผู้อ่านได้เข้าใจชัดเจนขึ้นว่าอะไรเป็นอะไร

5.2 เติมสีสันให้น่าสนใจ ได้แก่ การมองหาจุดเน้นหรือจุดขาย จุดที่ผู้อ่านจะสนใจ ถ้าทั้งบทความอ่านทบทวนแล้วก็ไม่น่าสนใจ แสดงว่ามันขาดจุดเด่น

5.3 ตัดทอนถ้อยคำและข้อความที่ไม่จำเป็นออก โดยยึดหลักว่าถ้าตัดคำใดออกแล้วความหมายไม่เสียหรือผิดเพี้ยนไปก็ให้ตัดออก คล้ายกับการตัดเล็บทิ้ง เอาแต่ทรวดทรงที่ต้องการไว้

สำหรับข้อความนั้น ในบทความทางวิชาการบางที่จำต้องกล่าวข้อความซ้ำ แต่ก็ควรพิจารณาว่าจำเป็นหรือไม่ ถ้าหากไม่จำเป็นก็ควรตัดออก เพราะว่าบทความก็ไม่ได้ยาวมาก ผู้อ่านสามารถย้อนไปดูข้างต้นได้ถ้าต้องการ ต่างกับการพูดรวมทั้งการโฆษณาที่มักต้องกล่าวซ้ำๆ

5.4 การจัดเกลาทางภาษา อันนี้เป็นทักษะที่ต้องฝึกฝนกันนาน การจัดเกลาทางภาษาอย่างง่ายได้แก่การพิจารณาที่คำเชื่อม ได้แก่ กับ แก่ แต่ ต่อ ที่ ซึ่ง อัน เพราะ ว่า ดังนั้น ซึ่งบางทีละไว้ไม่ได้เขียนลงไป หรือใช้แล้วทำให้เข้าใจผิด โดยเฉพาะในคำเชื่อมที่แสดงผล เพราะว่า เนื่องจาก แต่ข้อความไม่ได้เป็นหรือไม่น่าเป็นเหตุผลกัน ถ้ารู้สึกไม่ดีแล้ว จะรู้สึกชมตัวเองบ้างก็ไม่ใช่ไร แล้วรอการสะท้อนจากผู้อ่านจริง

6. ลงท้าย: การสร้างดุลยภาพบางประการ

สนใจคุณภาพหรือความสมดุลดังต่อไปนี้

6.1 อย่าให้ความสำคัญวิชาการทำลายความเป็นมนุษย์ที่มีเลือดเนื้อความรู้สึก อย่าให้อารมณ์ความรู้สึกมาทำลายความเป็นวิชาการ

6.2 อย่าให้เราและคณะของเราดบังผลงานของผู้แสดงหรือผู้เข้าร่วมอื่น และอย่าให้บทความของผู้อื่นบดบังการทำงานของเร

6.3 อย่าดูหมิ่นผลสำเร็จของเรา แต่ก็ไม่ควรคิดว่าชิ้นงานนี้สำเร็จจึงไม่ต้องทำอะไรต่อไปอีก

6.4 รักษาคุณภาพขององค์ประกอบในการวิจัยและการเขียนบทความ 3 ประการได้แก่ ก) องค์ความรู้และทฤษฎีทางวิชาการสาขาต่างๆ เช่น มานุษยวิทยา ชาติพันธุ์วรรณา ประวัติศาสตร์ นิเวศวิทยา เศรษฐศาสตร์การผลิต-การเงิน-การตลาด การเมืองการปกครอง ทฤษฎีองค์กร ข) ระเบียบวิธีวิจัย ค) การเป็นผู้สังเกต วิเคราะห์ และสังเคราะห์

การคิดเชิงระบบกับนักเขียนและการเขียนบทความทางวิชาการ

โดย อนุช อภาภิรม

บรรณาธิการบริหาร

การบรรยายเรื่อง “ การคิดเชิงระบบกับนักเขียนและการเขียนบทความทางวิชาการ ”

โดย อนุช อภาภิรม

บรรณาธิการบริหาร วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่

ในวันที่ 3 มิถุนายน 2555 ณ โรงแรมสิรินาถ การ์เด้นท์ จังหวัดเชียงใหม่

1. ความเข้าใจทั่วไปเกี่ยวกับความคิดเชิงระบบ

1.1 นักเขียนหรือนักเล่าเรื่องอยู่ที่ปากประตูของความคิดเชิงระบบ บางคนอยู่เพียงนี้ บางคนก้าวเข้าไปข้างใน ทุกคนเคยเล่าเรื่อง เรื่องเล่าเหล่านี้มักเป็นประสบการณ์ในชีวิตประจำวันและการทำงาน เป็นเรื่องเหตุการณ์ต่างๆ ซึ่งบางทีก็มีการวิเคราะห์และออกความเห็นด้วย เช่น เล่าเรื่องละครโทรทัศน์

นักเขียนและนักเล่าเรื่องเป็นผู้เชี่ยวชาญหรือหาเลี้ยงชีพด้วยการเขียนและเล่าเรื่อง จึงมีความละเอียดประณีตและซับซ้อน และมีรูปแบบต่างๆ เช่นเป็นบทความ นิทาน เรื่องสั้น นวนิยาย เป็นต้น งานเขียนและเรื่องเล่าเหล่านี้มักประกอบด้วยเหตุการณ์จำนวนหนึ่งที่สัมพันธ์เป็นหนึ่งเดียวกัน มีลำดับของเหตุการณ์และผู้แสดง ผู้เล่าและนักเขียนต้องสังเกต วิเคราะห์ และสังเคราะห์ขึ้นมาเป็นเรื่องที่มีความหมาย มีคุณค่า หรือมีสารบางประการ ที่ทำให้ผู้รับสารเข้าใจหรือซึมซับเรื่องราวเหล่านั้นๆ ได้ดีขึ้น

นิทานสั้นอย่างนิทานอีสป เช่นเรื่องสุนัขกับเงา ก็มีลักษณะคิดเชิงระบบ เรื่องเริ่มต้นในตลาดที่จอแจ มีการลักขโมยและการเอาเปรียบกันเป็นประจำ มีสุนัขตัวหนึ่งได้แอบขโมยชิ้นเนื้อไป จากนั้นมันก็ลัดเลาะเดินทางกลับบ้าน ระหว่างทางต้องข้ามสะพานบนลำน้ำเล็กๆ มันได้ชะงักหันมองดูน้ำเมื่ออยู่กลางสะพาน และเห็นเงาของสุนัขที่ใหญ่กว่าคาบขึ้นเนื้อที่ใหญ่กว่าด้วย มันจึงอ้าปากและกระโจนเข้าไปหมายจะแย่งชิ้นเนื้อนั้น เนื้อที่หลุดจากปากก็จมหาย และเงาสุนัขในน้ำนั้นก็หายไปด้วย

นิทานเรื่องนี้ไม่ได้เล่าแต่เหตุการณ์ แต่วิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ภายในหลายอย่าง เช่นระหว่างความละโมภกับภาพลวงตา สร้างเป็นแบบรูปของพฤติกรรม และเสนอคุณค่าว่าโลกมักมีกลาภหาย ซึ่งจัดอยู่ในการคิดเชิงระบบได้

บทความทางวิชาการว่าไปแล้วก็อาจถือได้ว่าเป็นการเล่าเรื่องอย่างหนึ่ง ว่าใครไปทำอะไรมา และได้ผลอย่างไร พื้นฐานไม่ต่างกับพรานป่าเล่าเรื่องการเข้าไปในป่า และได้หนังหมี่ที่กำลังสวมอยู่ได้อย่างไร

1.2 การคิดเชิงระบบเป็นธรรมชาติของมนุษย์และสัตว์ทั้งปวง ชีวิตทั้งหลายเป็นระบบที่ซับซ้อนและดำเนินชีวิตในสภาพแวดล้อมที่ซับซ้อน โดยธรรมชาติย่อมคิดเป็นระบบ เพื่อจะได้สามารถเข้าใจแบบรูป (Pattern) ของสิ่งที่อยู่รอบตัว และคิดหาพฤติกรรมและการคิดแปลงตนเองเพื่อให้สามารถหาอาหารและเลี่ยงจากการเป็นเหยื่อได้ การคิดเชิงระบบทำให้นักเขียนสามารถผ่านเขี้ยวเล็บของสัตว์ร้ายและอันตรายสารพัด และอยู่รอดมาถึงทุกวันนี้ สัตว์บางชนิดเช่นแมงดาทะเลก็อยู่รอดมานานถึงราว 400 ล้านปี

การคิดอย่างเป็นระบบเป็นการสะท้อนความจริงที่ซับซ้อนเข้ามาสร้างเป็นตัวแบบในจิต (Mental Model) ตัวแบบนี้อาจจะตรงหรือไม่ตรงกับความเป็นจริงก็ได้ แต่โดยทั่วไปย่อมตรงอย่างมีนัยสำคัญ หากไม่เช่นนั้นมนุษย์จะไม่สามารถอยู่รอดมาได้ ความเข้าใจธรรมชาติของคนโบราณที่บางทีเหมารวมเอาว่า

เป็นเรื่องความมั่งคั่งเข้าใจผิด เช่นเรื่องสัตว์และต้นไม้พูดได้นั้น ที่จริงมันต้องสะท้อนความจริงและมีผลในทางปฏิบัติในระดับหนึ่ง

มนุษย์ต่างกับสัตว์ที่ว่าได้พัฒนาตัวแบบจิตหรือการสะท้อนความเป็นจริงของธรรมชาติให้กว้างลึกขึ้นไปทุกที เกิดเป็นอารยธรรมแบบต่างๆ ซึ่งมองระบบโลกที่ต่างกันไปตามเครื่องมือเครื่องใช้และแหล่งพลังงาน รวมทั้งการพัฒนาเครื่องมือในการทำความเข้าใจแบบต่างๆ เช่นวิธีการแบบวิทยาศาสตร์และการคิดเชิงระบบ เป็นต้น

1.3 แบบของการคิดเชิงระบบ หรือระบบที่มนุษย์มองเห็นและสร้างขึ้นมาในประวัติศาสตร์นั้นมีรายละเอียดซับซ้อนมากและมีการหลอมซ้อนกัน ในที่นี้ขอจำแนกเป็น 3 ระบบด้วยกัน คือ

ก) สังคมพราน-นักเก็บของป่า มีเครื่องมือสำคัญทำจากหิน ในระบบนี้เห็นว่า

(1) มนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ และสัมพันธ์เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน สัตว์และต้นไม้รวมทั้งสิ่งรอบตัวจึงพูดได้ สะท้อนถึงความเข้าใจที่ลึกซึ้งในระดับที่แน่นอนต่อสิ่งที่ป็นอาหารและที่เป็นพิษภัยของมนุษย์ ซึ่งพอเพียงสำหรับการอยู่รอด แต่ไม่สามารถสร้างอารยธรรมได้

(2) พิบัติภัยเกิดขึ้นได้และเป็นเรื่องธรรมชาติ

ข) สังคมเริ่มต้นอารยธรรม เครื่องมือสำคัญทำจากโลหะ เป็นสำริดและเหล็ก ใช้แรงงานคนและสัตว์ และฟืนเป็นแหล่งพลังงานที่สำคัญ เป็นระบบที่เสนอว่า

(1) มนุษย์สามารถจัดการธรรมชาติได้โดยประสงค์และการติดต่อกับเทพเจ้าหรือพระเจ้า ในนี้มีประเด็นซ้อนกันคือ ด้านหนึ่งสะท้อนว่า มีระบบที่ใหญ่กว่าที่ควบคุมระบบสังคมมนุษย์ อีกด้านหนึ่งเป็นการสร้างความชอบธรรมให้แก่ผู้ปกครอง ที่สามารถติดต่อกับเทพเจ้าได้ เป็นระบบที่เทพเจ้าพูดได้ มีทั้งระบบหลายเทพ เช่น สุริยเทพ วายุเทพ เทพแห่งทะเล และแบบเทพเดียวที่พัฒนาขึ้นภายหลัง มนุษย์เริ่มไม่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกับธรรมชาติมีสัตว์และต้นไม้เป็นต้น

(2) ภัยพิบัติเกิดจากความพิโรธของเทพเจ้า หรือการปฏิบัติที่ผิดพลาดของมนุษย์ต่อเทพเจ้าหรือธรรมเนียมประเพณี การแก้ไขอยู่ที่การทำบั้งไฟพญานาคและลูกต้องขึ้น

ค) สังคมปัจจุบัน-อารยธรรมอุตสาหกรรม เครื่องมือสำคัญคือเครื่องจักร ใช้เชื้อเพลิงฟอสซิลเป็นสำคัญ มีระบบตลาดที่คอยควบคุม เป็นระบบที่มองว่า

(1) มนุษย์สามารถจัดการธรรมชาติเพื่อสร้างความมั่งคั่งได้อย่างไม่สิ้นสุด มนุษย์เป็นเจ้าของธรรมชาติ – โลกของเรา และแปลกแยกจากธรรมชาติชัดเจนขึ้น

(2) ระบบตลาดเข้ามาเป็นตัวกลางของความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกัน กับมนุษย์กับธรรมชาติ เป็นระบบที่เงินและเครื่องจักรพูดได้

(3) ภัยพิบัติเป็นสิ่งคิดธรรมชาติ เช่น การแปรปรวนของลมฟ้าอากาศ และเกิดจากความบกพร่องของระบบซึ่งมักเป็นระบบย่อย และการผิดพลาดของมนุษย์ การแก้ไขอยู่ที่การศึกษาและการปรับแก้ในระบบ

1.4 ปัญหาในระบบปัจจุบันและการหวนหาทางออก ระบบปัจจุบันเกิดปัญหามาก กล่าวคือ ทางเศรษฐกิจเกิดวิกฤติ ทางสังคมเกิดความปั่นป่วน ทางการเมืองเกิดความแตกแยก ทางสิ่งแวดล้อมเกิดความเสื่อมสลายและมลพิษ ทางตัวผู้คนเองเกิดความแปลกแยก ไม่เข้าใจและหวาดระแวงไปเกือบทุกอย่าง เกิดการหาทางออกซึ่งบางส่วนมีลักษณะหวนกลับ เช่นการหวนกลับสู่เทพเจ้า เกิดลัทธิเคร่งศาสนา (Fundamentalism) การเห็นว่าที่โลกปั่นป่วนนี้เพราะว่าห่างไกลหรือทอดทิ้งพระผู้เป็นเจ้าไป บ้างหวนคืนสู่ธรรมชาติที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เช่นการเคลื่อนไหววชต้นไม้ (แต่ผู้ที่ต้องการตัดก็อาจจับสีกได้)

การวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ ก็เป็นการหาทางออกอย่างหนึ่ง ขณะที่ไม่ปฏิเสธว่าเงินและเครื่องจักรพูดได้ แต่ก็ต้องการให้สิ่งอื่น เช่น ชุมชนและสิ่งแวดล้อม พูดได้ด้วย

2. เครื่องมือ ทฤษฎี และการควบคุมแก้ไข

2.1 การค้นพบระบบซับซ้อน นับแต่การปฏิวัติอุตสาหกรรมที่มีการสร้างเครื่องจักรที่ทำงานด้วยตนเอง เริ่มจากเครื่องจักรไอน้ำ จากนั้นเป็นเครื่องยนต์สันดาปภายใน เครื่องจักรแบบนี้บางทีเรียกว่าเครื่องจักรความร้อน (Heat Engine) ได้มีผู้เปรียบเทียบว่าชีวิตหรือสังคมมนุษย์ลักษณะเหมือนเครื่องจักรหรือระบบของเครื่องจักร แต่ในไม่ช้าก็ได้พบว่าชีวิตและสังคมนั้นมีความซับซ้อนกว่าเครื่องจักรที่คนเราสร้างขึ้นเป็นอันมาก เช่น ชีวิตและสังคม สามารถขับเคลื่อนตัวมันเองได้อย่างมีจุดมุ่งหมาย มีวิวัฒนาการ และการปรับตนเองให้คงทนต่อการแปรปรวนของสภาพภายนอกอย่างที่เครื่องจักรใดๆ ไม่สามารถกระทำได้ ดังนั้น จึงได้เริ่มมีการศึกษาเกี่ยวกับระบบอย่างจริงๆ เพื่อนำไปใช้กับชีวิต สังคม ระบบเศรษฐกิจ คอมพิวเตอร์ การเคลื่อนไหวของดวงดาว จิตวิทยา และปรากฏการณ์ทางธรรมชาติเช่นลมฟ้าอากาศ จนกระทั่งได้ข้อสรุปว่ามีระบบหนึ่งดำรงอยู่ เป็นระบบที่มีพลวัต บางทีเรียกว่าระบบซับซ้อน และระบบซับซ้อนที่ปรับตัวได้ และนิยมเรียกสั้นๆว่าระบบ

มีนักคิดทฤษฎีและนักวิชาการจำนวนมากที่มีส่วนในการสร้างสาขาวิชานี้ จะขอยกตัวอย่าง 5 ท่านด้วยกันดังนี้

1) ลุดวิก ฟอน เบร์ทาลานฟี (Ludwig von Bertalanffy 1901-1972) บรรยายเรื่องระบบตั้งแต่ปี 1937

2) เอ็ดเวิร์ด ลอเรนซ์ (Edward Lorenz 1917-2008) ผู้บุกเบิกทฤษฎีโกลาหล (1961) ทฤษฎีโกลาหลศึกษาระบบที่มีพลวัต ช่วยให้การคิดเชิงระบบมีรากฐานระดับทฤษฎีที่มั่นคง จากเชิงเส้นสู่ไม่เชิงเส้น คือเหตุไม่ก่อให้เกิดผลเป็นสัดส่วนที่เท่ากัน ข้อเสนอที่รู้จักดีได้แก่ (1) การไวต่อผลเริ่มต้น เหตุน้อยผลอาจใหญ่ ผลกระทบปีผีเสื้อ (2) วัฏวนในระบบนำมาสู่การที่ส่วนหนึ่งซ้อนเหลื่อมกับอีกส่วนหนึ่ง

3) เจย์ ฟอรัสเตอร์ (Jay Forrester 1918 ถึงปัจจุบัน) เสนอเรื่องระบบพลวัตกับการคิดเชิงระบบ เสนอปี 1961

4) โดเนลลา มีโดว์ (Donella Meadows 1941-2001) เป็นผู้เขียนนำในหนังสือชื่อ “ความจำกัดต่อความเติบโต” (1972) ผู้สอนวิชาการคิดเชิงระบบหลายสิบปี นำทฤษฎีระบบพลวัตมาใช้กับระบบนิเวศและ

สิ่งแวดลอม เนื้อหาในบทบรรยายนี้เก็บมาจากงานเขียนของท่านผู้นี้ชื่อ “การคิดเชิงระบบเบื้องต้น” (Thinking in Systems – A Primer ปี 2007 ซึ่งเป็นฉบับร่าง ฉบับจริงพิมพ์เผยแพร่ปี 2008)

5) ปีเตอร์เซนจ์ (Peter Senge 1947-ปัจจุบัน) นักจัดระบบองค์กร เป็นผู้เขียน “สาขาวิชาที่ห้า” (The Fifth Discipline: The Art and Practice of the Learning Organization ตีพิมพ์ครั้งแรกปี 1990) นำไปใช้กับการจัดองค์กร

2.2 ลักษณะทั่วไปของระบบ ระบบประกอบด้วยส่วนย่อยจำนวนมาก ที่เชื่อมโยงถึงกันเป็นหนึ่งเดียว (Interconnection) มีลักษณะปรับ/แก้ไขตัวเอง จัดระเบียบตนเอง เป็นพลวัต มีเป้าหมาย และวิวัฒนาการ มีพฤติกรรมแสดงออกหลายแบบ ทั้งการเติบโต การชบเซา การเสื่อมถอย การกวัดไกว การไร้แบบแผน และการวิวัฒนาการ

ประเภทของระบบ ระบบเปิด (ถ่ายเทกันไปมาได้สะดวก) กับระบบปิด (การถ่ายเทไปมาไม่สะดวก) และระบบโคดเดี่ยว (ไม่มีการถ่ายเทไปมา) สังคมและชุมชนเป็นระบบเปิด ส่วนระบบโลก-ดวงอาทิตย์เป็นระบบปิด

2.3 โครงสร้างของระบบ มีที่สำคัญได้แก่

ก) คลัง/สต็อก (Stock) เป็นส่วนย่อยที่เราเห็น สัมผัสและวัดได้ มีลักษณะพลวัตตามการเปลี่ยนแปลงซึ่งอยู่ที่

ข) การไหล (Flow) ก่อให้เกิดการเติม-การระบายออก การเกิดและการตาย การซื้อและการขาย การเติบโตและความเสื่อม การฝากและถอน ความสำเร็จและความล้มเหลว เป็นต้น และ

ค) การวนซ้ำของผลป้อนกลับ (Feedback Loop) ซึ่งเป็นการป้อนเข้าและการป้อนออก กับการวนซ้ำ (Loop) เป็นจุดจบและการเกิดใหม่ คติพุทธกล่าวว่า เป็นสังสารวัฏ ทำให้ระบบดำรงหรือดำเนินต่อไปได้ การป้อนกลับนี้มีทั้ง การป้อนกลับแบบสมดุลทำให้ระบบมีดำเนินต่อไปเหมือนเดิม และการป้อนกลับแบบเสริมแรงหรือเชิงบวก แต่การป้อนกลับเชิงบวกนานๆ ก่อให้เกิดการเติบโตเชิงกำลัง (Exponential Growth) ที่ไม่ยั่งยืน

สิ่งที่หมุนเวียนในระบบได้แก่ สารหรือสิ่งต่างๆ พลังงานและข่าวสาร

ก) สารหรือสิ่งสังเกตเห็นได้ง่าย ได้แก่ธรรมชาติแวดล้อมและสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นเป็นต้น และดูเหมือนจะมีไม่สิ้นสุด แต่แท้จริงมีอยู่จำกัด เนื่องจากเป็นสิ่งที่นำมาจากระบบนิเวศที่แม้มีความคงทน แต่ก็เปราะบาง เมื่อเผชิญกับการเติบโตเชิงกำลังเป็นต้น

ข) พลังงานในปัจจุบันมีแหล่งใหญ่คือเชื้อเพลิงฟอสซิลที่มีราคาแพงขึ้นทุกที

ค) ด้านข่าวสารเป็นสิ่งหมุนเวียนที่คล่องแคล่วที่สุด มีบทบาทสำคัญสูงต่อพฤติกรรมของระบบ ยังมีข่าวสารมากระบบยังซับซ้อน

โดยทั่วไปโครงสร้างของระบบก่อให้เกิดพฤติกรรมของระบบ การควบคุมและแก้ไขระบบอยู่ที่การสร้างกลไกในการปรับอัตราการใช้ของระบบ

2.4 จุดแข็งและจุดอ่อนของระบบ การที่ระบบซับซ้อนทำงานได้ดี ซึ่งนับว่าเป็นจุดแข็งของระบบ แต่ในจุดแข็งก็มีจุดอ่อนแฝงอยู่ ระบบทำงานได้ดี เนื่องจาก

ก) *ความคงทน (Resilience)* ความสามารถของระบบในการฟื้นตัวจากการแปรปรวน เกิดจากรวนซ้ำของการป้อนกลับหลายวง จนสามารถรักษาระบบไว้ได้ ความคงทนนี้ มักถูกทำลายโดยข้ออ้างของการผลิตและความมั่นคง

ข) *การจัดระเบียบตัวเอง (Self-Organization)* ระบบสามารถเรียนรู้ การสร้างความหลากหลาย การเพิ่มความซับซ้อน และการวิวัฒน์ ทำให้ระบบมีความคงทนมาก แต่ก็อาจนำมาสู่การเติบโตเชิงกำลัง จนนำมาสู่ความล่มสลาย หรือยอมเสียไปเพื่อแลกกับการผลิตและความมั่นคงทำให้เกิดความขัดแย้งจนล่มสลายได้

ค) *การมีลำดับชั้น (Hierarchy)* เป็นกระบวนการสร้างโครงสร้างใหญ่และเพิ่มความซับซ้อนของระบบ ก่อให้เกิดระบบย่อย และมีการจัดลำดับของระบบย่อยนี้ แต่การมีลำดับชั้นอาจแตกสลาย (Decompose) ได้ง่ายในบางส่วน และเกิดการแย่งเป็นใหญ่เหนือระบบ หรือแย่งกันอยู่ในตำแหน่งสูงในระบบชุมชนและสังคม (Suboptimization) อนึ่ง การจัดลำดับชั้นในระบบนั้น มีวิวัฒนาการจากข้างล่างสู่บน โดยชั้นบนเกิดขึ้นเพื่อความคงอยู่และประโยชน์ของชั้นล่าง

2.5 ระบบมักเข้าใจยากและก่อสร้างไม่คาดฝันเนื่องๆ ระบบประกอบด้วยเหตุการณ์จำนวนมาก ที่สามารถก่ออารมณ์ความรู้สึกได้มากมาย แต่สิ่งที่เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของระบบที่แท้จริงคือสิ่งที่อยู่ลึกกลงไปในระบบอีกทีหนึ่ง ได้แก่ โครงสร้างของระบบ

ระบบเข้าใจยากเพราะว่า (1) มันเป็นแบบไม่ใช่เชิงเส้น เหตุอันหนึ่งไม่ได้ให้เกิดผลอันหนึ่ง มันอาจก่อผลหลายอย่าง และเหตุหลายอย่างก่อผลอย่างเดียวกันก็ได้ (2) การไม่มีเส้นแบ่งที่ชัดเจน โลกนี้ไม่มีระบบที่อยู่ต่างหาก มันต่อเชื่อมกัน (3) ระบบมีความจำกัดของมัน (4) ระบบมีการหน่วงเวลา (Delay) อยู่ทั่วไป ทำให้ผลบังเกิดช้า ด้วยเหตุปัจจัยหลายอย่าง จนกระทั่งระเบิดเป็นปัญหาใหญ่และแก้ไขได้ยาก อนึ่ง ระหว่างการหน่วงเวลาที่ผลยังไม่บังเกิด มักเกิดการแกว่งไกว (Oscillation) ขึ้นในระบบ (5) การสร้างเหตุผลที่รัดตัว เช่นมือที่มองไม่เห็นของตลาด ในสมัยก่อนเชื่อว่าเพราะทำพิธีฝนจึงตก ในปัจจุบันมีความเชื่อแบบไสยศาสตร์จำนวนมาก

การเข้าใจยากนี้ทำให้ผู้คนเองก็มักไปเข้าใจว่าปัญหาย่อยข้างนอก อยู่ที่ผู้แสดงหรือเหตุการณ์หนึ่ง ไม่ใช่อยู่ในระบบ

2.6 ระบบกับคน คนอยู่ในระบบหรือเป็นส่วนหนึ่งของระบบ เขาจำเป็นต้องมีพฤติกรรมไปตามระบบ (เข้าเมืองตาหลิ่วต้องหลิ่วตาตาม) ขณะเดียวกันเขาก็เป็นผู้สังเกตที่เฉียบแหลม สามารถเข้าใจระบบของสิ่งแวดล้อมและสังคมที่เขาสร้างขึ้นในระดับที่แน่นอน เหล่านี้ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนระหว่างคนกับระบบ

โดยการสังเกตระบบ คนมีความเข้าใจทำนองนี้ว่า ระบบประกอบด้วยเหตุการณ์ (Event) เหตุการณ์เหล่านี้เกิดขึ้นอย่างมีแบบรูป (Pattern) ซึ่งจะบอกแนวโน้มของเหตุการณ์ว่าจะอะไรจะเกิดขึ้น ความเข้าใจลึกกลงไปในแนวโน้มทำให้มองเห็นโครงสร้างของระบบ ซึ่งเป็นเหตุปัจจัยและผลของแนวโน้ม

สิ่งนี้ก่อรูปเป็นกรอบจิต (Mindset) วิถีทัศน์หรือกระบวนทัศน์ (Paradigm) นักคิดเชิงระบบบางคนเรียกว่า *ตัวแบบทางจิต (Mental Model)* ตัวแบบทางจิตนี้ควรจะได้สะท้อนตัวแบบของโลกพอสมควร เพื่อที่เราจะอยู่รอดได้อย่างยั่งยืน และเพื่อที่เราจะสามารถที่จะควบคุมหรือแก้ไขปัญหาในระบบได้ทันกาล

ความสัมพันธ์ดังกล่าวอาจเขียนเป็นผังได้ดังนี้ เหตุการณ์ – แบบรูปหรือแนวโน้ม – โครงสร้าง หรือเหตุปัจจัยและผลของแนวโน้ม – ตัวแบบทางจิต - การควบคุมแก้ไข แล้วหมุนเข้ามาที่เหตุการณ์อีก

มีคำถามที่หนักหน่วงว่า คนเราจะสามารถแก้ไขปัญหาในระบบได้แค่ไหน เมื่อมีตัวแบบทางจิตตามระบบ ในที่นี้สมมุติว่าเราแก้ปัญหาก็บ้าง

3. การคิดเชิงระบบกับพื้นที่

3.1 ตัวแบบทางจิตของการลงพื้นที่เพื่องานวิจัย ควรมีความคิดชี้นำหรือตัวแบบทางจิตว่า ระบบครอบงำคือระบบที่เงินและเครื่องจักรพูดได้ การวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ก็เพื่อช่วยเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง พึ่งตนเองได้มากขึ้น และคงทนต่อการแปรปรวน นั่นคือทำให้ชุมชนและสิ่งแวดล้อมพูดได้เพิ่มเติมขึ้นมาด้วย

3.2 ชุมชนเป็นระบบเปิด มีการแลกเปลี่ยนสิ่งของ พลังงาน และข่าวสารระหว่างชุมชน โดยทั่วไปชุมชนต้องพึ่งพาจากภายนอกมาก ทั้งในด้านของกินของใช้ เงิน และพลังงาน

3.3 ชุมชนเป็นระบบย่อยในระบบโลก เช่นมิโทรศัพทที่มีถ่อ และตู้เย็นใช้ และเป็นระบบระดับล่างของลำดับชั้นในระบบโลก การทำชุมชนให้เข้มแข็งจะทำให้ระบบโลกมีความยั่งยืน และจะปรับให้ระบบโลกมีโครงสร้างเพื่อชุมชนมากขึ้น ดังนั้น จำต้องมองความเชื่อมโยงเป็นอันเดียวกันระหว่างชุมชนด้วยกัน ชุมชนกับเมือง ชุมชนกับประเทศและกลุ่มประเทศ โดยเฉพาะกลุ่มประเทศอาเซียนและอาเซียนบวก ๖ ไปจนถึงโลกาภิวัตน์ทั้งโลก การมองชุมชนของเราก็จะมีลักษณะครอบคลุมเป็นระบบมากขึ้น ในอีกด้านหนึ่งควรมองชุมชนในบริบททางประวัติศาสตร์ว่าชุมชนนี้เป็นมาอย่างไร ปัจจุบันพัฒนาถึงขั้นใด และจะก้าวต่อไปอย่างไร

3.4 คลังหรือสต็อกของชุมชน ชุมชนมีเงิน สินค้า เครื่องจักร และข่าวสารน้อย ต่างกับในเมืองและมักต้องอาศัยสิ่งเหล่านี้จากเมือง ที่มีมากในชุมชนได้แก่ ทรัพยากรธรรมชาติ คือ ที่ดิน ไร่นา หน้ดิน แหล่งน้ำ ฝืนป่า ที่เหลือเป็นทุนทางสังคม-วัฒนธรรม และภูมิปัญญาของระบบชุมชน แต่จากการปฏิสัมพันธ์กับเมือง พบว่าชุมชนได้ถูกแปรเป็นแบบเมืองนั่นคือมีเงิน สินค้าหรือของกินของใช้ และเครื่องจักรเพิ่มขึ้น ภูมิปัญญาระบบชุมชนที่เน้นการช่วยเหลือต่างตอบแทนกัน กลายเป็นภูมิปัญญาเพื่อหาเงินและเครื่องจักรมากขึ้น แต่ทุนทางสิ่งแวดล้อม ทุนทางสังคม-วัฒนธรรมลดลงไป ทั้งในด้านความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมและการเป็นกรรมสิทธิ์เจ้าของ แนวโน้มนี้ได้เริ่มก่อตัวเป็นโครงสร้าง ต่อไปจะลงตัวเป็นตัวแบบทางจิต

แต่ว่าโลกาภิวัตน์ที่มีเมืองใหญ่เป็นศูนย์กลางก็เกิดวิกฤติและใหญ่ขึ้นทุกที เราจะทำอย่างไรดี

3.5 จะให้ชุมชนมีวิวัฒนาการไปสู่จุดมุ่งหมายใด หนทางวิวัฒนาการของชุมชนน่าจะมีอยู่ 3 ทางด้วยกัน ได้แก่ ก) การถูกพัฒนาด้วยความปั่นป่วนในโลกาภิวัตน์ จนจมจ่อมไปเนื่องจากมีขนาดเล็ก ไม่มีความคงทนเท่ากับเมืองที่เป็นระบบใหญ่กว่า ข) ปรับตัวไปกับโลกาภิวัตน์ ฉวยโอกาสจากกระแสโลกาภิวัตน์ ให้มากที่สุด ค) ปรับโครงสร้างและตัวแบบทางจิตของระบบชุมชนใหม่ เพื่อรักษาชุมชนและสิ่งแวดล้อมให้เป็นฐานที่ยั่งยืนของระบบ

หนทางแรกคงไม่เป็นที่ปรารถนาเพื่อเกิดผลเสียต่อทุกส่วน เหลือแต่หนทางที่ 2 และ 3 ที่ชุมชนจะเลือกเอา และในนี้ นักวิชาการก็มีบทบาทอย่างมาก เมื่อได้มีความคิดและความเข้าใจทั้งระบบชุมชนท้องถิ่น และระบบชุมชนโลก และได้ลงแรงทำสิ่งที่คิดว่าเหมาะสมที่สุด

ไม่ว่าจะเป็นหนทางใด การสร้างเครือข่ายของชุมชนย่อมเป็นสิ่งสำคัญ

4. ลงท้าย

4.1 จับจังหวะของระบบ รับฟังภูมิปัญญาของระบบ ไม่ติดยึดในหลักสาขาวิชาการของตน

4.2 ควรถ่อมตนเป็นนักเรียนน้อย เปิดใจกว้าง ขยายขอบเวลาให้อยู่เหนือการผลิต การตลาดและการเมือง

4.3 มองหาจุดที่แสดงความรับผิดชอบในระบบ สิ่งใดหรือใครเป็นผู้รับผิดชอบให้ระบบดำเนินไป หรือผู้มีส่วนได้เสีย

4.4 มีจุดประสงค์เพื่อประโยชน์ของทั้งหมด

4.5 หัดเขียนไดอะแกรมและกราฟ การอธิบายด้วยตัวหนังสือเป็นการอธิบายเชิงเส้น และเฉพาะส่วน การแสดงด้วยภาพดังกล่าว ทำให้เห็นภาพทั้งหมดและไม่ใช่เชิงเส้น

ทฤษฎีการสื่อสารกับการเขียนบทความทางวิชาการ

โดย อนุช อภาภิรม
บรรณาธิการบริหาร

การบรรยายเรื่อง “ ทฤษฎีการสื่อสารกับการเขียนบทความทางวิชาการ ”
ในการอบรมเชิงปฏิบัติการ “เทคนิคการเขียนบทความวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ ให้ประสบผลสำเร็จ”

โดย อนุช อาภาภิรม

บรรณาธิการบริหาร วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่

ในวันที่ 10 กันยายน 2555 ณ โรงแรมพระนครแกรนด์วิว มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

1. เกริ่นนำ

การเขียนบทความทางวิชาการนั้น มักจะมีกรอบที่กำหนดไว้ เช่นมีบทคัดย่อ บทนำ การดำเนินงาน ผลการวิจัยการนำผลงานไปใช้ประโยชน์ และการอภิปรายผลงาน ดังที่กำหนดสำหรับวารสารนี้ ซึ่งผู้เขียนควรต้องทำความเข้าใจให้ถ่องแท้ เพราะว่าเป็นสิ่งที่ช่วยการเขียนได้มาก แต่ถ้าได้เข้าใจทฤษฎีการสื่อสารอีกอย่างหนึ่งด้วย ก็จะช่วยให้การเขียนบทความได้คุณภาพและมีอิทธิพลยิ่งขึ้นไปอีก ทั้งนี้ เพราะว่าการเขียนบทความทางวิชาการก็เป็นแบบการสื่อสารอย่างหนึ่ง ไม่ว่าจะเคยเขียนบทความจนชำนาญแล้ว หรือเพิ่งเริ่มเขียนก็ควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับประเด็นนี้ไว้

ผู้ที่เพิ่งเขียนบทความ พอจดปากกาหรือเริ่มจิ้มแป้นพิมพ์ก็มักเกิดอาการเขียนไม่ออก ไม่รู้ว่าจะเริ่มต้นตรงไหน นั่นเป็นเพราะว่าบทความยังไม่ได้เข้าไปอยู่ในหัวหรือในสมอง เราจะพูดหรือเขียนสิ่งที่อยู่ในหัวสมองของเราแล้วเท่านั้น สำหรับผู้ที่เขียนบทความมาพอสมควรแล้ว ก็จะเพิ่มความมั่นใจ ความคล่องแคล่ว ประหยัดเวลาลงได้มาก

กล่าวโดยย่อ ความเข้าใจทฤษฎีการสื่อสารมีประโยชน์ดังต่อไปนี้คือ ทำให้เกิดความชัดเจนว่าเขียนบทความไปทำไม เพื่อบรรลุจุดประสงค์อะไร กระบวนการสื่อสารเป็นอย่างไร ควรที่จะระมัดระวังตรงจุดใดเพื่อที่สามารถเขียนบทความได้ดี มีพลัง

การศึกษาเรื่องการสื่อสารนั้นสามารถกระทำได้หลายแง่มุม เช่นจากกิจกรรมทางสังคมเพื่อความอยู่รอด จากกลุ่มและองค์กร และจากการสื่อสารระหว่างบุคคล ซึ่งจะทำให้เกิดมีข้อสรุปที่ต่างไปบ้าง แต่ก็มิได้กษณะร่วมกันบางอย่าง ในที่นี้จะกล่าวเชิงประยุกต์เพื่อนำมาใช้ในการเขียนบทความทางวิชาการ ที่เป็นการวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่

2. มนุษย์ ภาษาและการสื่อสาร

ภาษามีวิวัฒนาการอย่างค่อยเป็นค่อยไป เห็นกันว่าจะเกิดจากการที่มนุษย์สามารถยืนหรือเดินตัวตรงได้ ทำให้มือเป็นอิสระไม่ต้องใช้ในการเดินหรือวิ่ง จนเกิดการพัฒนามือไปอย่างสูง มือที่เป็นอิสระนี้ช่วยการพัฒนาสำคัญ 2 อย่างได้แก่ ภาษาเมื่อ ปัจจุบันผู้คนยังใช้อยู่ทั่วไป ต่อมาจึงได้พัฒนาเป็นภาษาพูดที่ซับซ้อน กล่าวได้ว่าเป็นการวิวัฒนาการจากมือสู่ปาก

มือที่เป็นอิสระยังช่วยในการสร้างเครื่องมือรวมทั้งการรู้จักใช้ไฟ ช่วยให้กินอาหารได้หลากหลาย ได้สารอาหารครบถ้วน ทำให้สมองใหญ่ขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งเป็นการวิวัฒนาการที่โดดเด่นของมนุษย์ สมองที่ใหญ่ขึ้นทำให้เซลล์สมองสามารถต่อเชื่อมกันได้มากขึ้น นอกจากนี้ ยังมีการวางตำแหน่งของเซลล์สมองเพื่อการพูดไว้ในตำแหน่งที่แน่นอน

และที่สำคัญไม่แพ้กันก็คือภาษาเกิดขึ้นเพราะมนุษย์เป็นสัตว์สังคมต้องทำกิจกรรมทางสังคมร่วมกันเพื่อการอยู่รอด มนุษย์พัฒนาภาษาขึ้นระหว่าง 3-4 แสนปีมาแล้ว และอาจกำเนิดพร้อมมนุษย์เมื่อราว 2 แสนปีมาแล้ว (หลังจากการเกิดเผ่ามนุษย์ราว 2 ล้านปีมาแล้ว) เมื่อเกิดมีการแบ่งงานกันทำ

ภาษาเป็นการใช้สัญลักษณ์อย่างมีกฎระเบียบเพื่อสะท้อนความเป็นจริงทั้งที่อยู่เฉพาะหน้าและที่ไม่อยู่ ทั้งในอดีตปัจจุบันและอนาคต ภาษาเป็นอาวุธที่ร้ายแรงที่สุดของมนุษย์ สิ่งมีชีวิตชนิดใดที่มีภาษาย่อมเป็นสปีชีส์ที่น่าอันตราย วิวัฒนาการของภาษาและการเขียนอาจกล่าวอย่างสั้นได้ดังนี้คือ การพูดเป็นลักษณะเฉพาะของมนุษย์ การเขียนเป็นจุดเริ่มต้นของประวัติศาสตร์ การพิมพ์ด้วยแท่นพิมพ์เคลื่อนที่เป็นจุดเริ่มต้นของสมัยใหม่ การสื่อสารในระบบดิจิทัลแสดงถึงสมัยใหม่ตอนปลาย

3. หน้าที่ของการสื่อสาร

3.1 มองจากจากการปฏิบัติทางสังคม วิวัฒนาการและการอยู่รอด อาจกล่าวได้ว่าการสื่อสารมีหน้าที่สำคัญคือ

- 1) ทำให้การปฏิบัติทางสังคมต่างๆเป็นไปได้ ซึ่งพื้นฐานได้แก่ การผลิตและการจัดความสัมพันธ์ทางการผลิต การบริโภคและการจัดการของเสีย การจัดระเบียบความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ-การเมืองของชุมชนสังคมนั้น เป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ ความเข้าใจและทำที่ต่อกัน เพื่อการกระตุ้น การควบคุม การกำหนดยุทธศาสตร์และการวางแผน การมีปฏิสัมพันธ์ การให้ข้อมูล การให้การป้อนกลับ
- 2) การสร้างความเหนียวแน่นและการอยู่รอดทางสังคม การสร้างอัตลักษณ์สังคมในปัจจุบันความอยู่รอดทางสังคมได้เชื่อมโยงกันไปทั่วโลก ช่วยควบคุมพฤติกรรมของตนเองและผู้อื่น
- 3) เพื่อรักษาประเพณีความเชื่อ ได้แก่ศาสนา ภาษาและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นตัวสร้างความเหนียวแน่นทางสังคม
- 4) เพื่อการพักผ่อนบันเทิง การแสวงหาความสุขส่วนบุคคลหรือกลุ่มพวก การสร้างอัตลักษณ์ของตนเอง “ลูกขอม” มักใช้ได้ผลเสมอ ผู้คนยินดีที่จะฟังสารที่เสริมอัตลักษณ์ของตน แสดงออกจากการอารมณ์ความรู้สึกลึก

3.2 มองจากจุดของสังคมและองค์กร การสื่อสารมีบทบาทสำคัญ 4 ประการได้แก่

- 1) การสร้างสิ่งแวดล้อมทางข่าวและสัญลักษณ์เพื่อให้ผู้คนได้อยู่อาศัยและปรับตัว การสื่อสารช่วยเชื่อมบุคคลเข้ากับสิ่งแวดล้อม สร้างอัตลักษณ์ของตนเพื่อเชื่อมกับผู้อื่น เปลี่ยนการรับรู้ตนเองไปสู่การรับรู้ของกลุ่ม
- 2) การควบคุมหรือการชี้นำ หรือการกำกับ เกิดขึ้นเสมอในสังคมที่มีลำดับชั้น สังคมมนุษย์มีลำดับชั้นเสมอ
- 3) การสร้างอิทธิพลและการชักจูง บางคนว่าเป็นหน้าที่หลัก ในสังคมที่มีการแข่งขันสูง
- 4) เพื่อบูรณาการของชุมชน ช่วยรักษา เสถียรภาพและอัตลักษณ์ของบุคคล สังคมและองค์กร

3.3 มองจากจุดของการบริหารกลุ่มและองค์กร การสื่อสารมีบทบาท 4 อย่าง คือ

- 1) การควบคุมพฤติกรรมของสมาชิก องค์กรและรัฐมีการจัดลำดับชั้น มีอำนาจหน้าที่ มีแนวทางปฏิบัติที่ผู้อยู่ในองค์กรต้องปฏิบัติตาม
- 2) แรงกระตุ้น (Motivation) ว่าจุดหมายคืออะไร ตอนนี้ทำได้ดีเพียงใด และจำทำต่อไปอย่างไร
- 3) แสดงความรู้สึกอารมณ์ เพื่อปลดปล่อยความรู้สึก และเพื่อบรรเทาความต้องการของสังคม
- 4) ให้ข่าวสาร แก่บุคคลและองค์กรเพื่อการตัดสินใจ โดยการแปรข้อมูลเพื่อกำหนดและประเมินทางเลือกที่หลากหลาย

3.4 มองจากจุดของการบริหารแบบโน้มนำ การสื่อสารทำหน้าที่สำคัญ 4 ประการ ได้แก่

- 1) การจัดการความรู้
- 2) การสร้างการตัดสินใจ
- 3) การสร้างกิจกรรมความร่วมมือ
- 4) การสนองความต้องการที่เกี่ยวข้อง

3.5 มองในด้านสื่อสารระหว่างบุคคล จากการศึกษาที่มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยให้พ่อแม่และครู อาจารย์ดูแลเด็กที่มีปัญหา เช่น ออทิสติก กล่าวว่า การสื่อสารมีบทบาท 2 ประการ ได้แก่

- 1) การควบคุมหรือจัดระเบียบพฤติกรรมของผู้อื่นเพื่อให้ได้สิ่งที่ต้องการ
- 2) การแลกเปลี่ยนความสนใจกับผู้อื่น เช่น เรียกเรื่องความสนใจ ทักทาย แสดงความรู้สึก บอกว่าอะไรเป็นอะไร เน้นย้ำ

4. ความสำคัญของการสื่อสารกับการดำรงชีวิตของบุคคล

“การสื่อสารเป็นงานอาชีพของมนุษย์” บางคนกล่าวไว้เช่นนั้น ผู้ที่ไม่สื่อสารหรือมีการสื่อสารน้อยมักเหี่ยวเฉา ขาดอำนาจบารมี อันนี้เป็นกำลังใจสำหรับนักวิชาการที่ต้องการสื่อสารผ่านการเขียน มีงานศึกษาบางชิ้นชี้ว่า

ผู้ที่โคดเคี้ยวจะเป็นโรคภัยไข้เจ็บได้ง่าย เกิดความแปลกแยกสูง ชีวิตคู่ที่ขาดการสื่อสารมักล้มเหลว ครอบครัวที่เกิดช่องว่างทางการสื่อสารมักเกิดปัญหาวัยรุ่น ประเทศที่เกิดช่องว่างทางการสื่อสารมักเกิดการแบ่งฝักฝ่าย การล่มสลายทางอัตลักษณ์ จนเกิดสงครามกลางเมืองได้ สถาบันการศึกษาที่มีการสื่อสารระหว่างกันไม่ดี การเรียนการสอนจะดำเนินไปไม่ดี งานวิจัยตกต่ำหรือมีน้อย

การสื่อสารเป็นเครื่องมือเพื่อการอยู่รอดและยกระดับสังคมและตนเองไปพร้อมกันได้หากปฏิบัติอย่างเหมาะสม

5. กระบวนการสื่อสาร

มีการส่งสารและการป้อนกลับวนซ้ำโดยผ่านสื่อดังนี้

1. ผู้ส่งสาร ส่งสาร ส่งรูปข่าวสาร ใส่รหัสข่าวสาร ส่งผ่านสื่อที่มักมีเสียงรบกวน ไปยังผู้รับสาร
2. ผู้รับสาร รับข่าวสารที่เข้ารหัส ถอดรหัสข่าวสาร ก่อรูปการป้อนกลับ ใส่รหัสการป้อนกลับ ส่งผ่านสื่อที่มีเสียงรบกวน

3) ผู้ส่งสารเดิมกลายเป็นผู้รับสาร รับการป้อนกลับ ถอดรหัสการป้อนกลับ วนซ้ำไป
อุปสรรคการสื่อสารที่สำคัญ ได้แก่ ก) การรับรู้ (Perception) ข) การกรอง ค) ภาษา เช่น เป็นแบบ
เฉพาะ (Jargon) หรือไม่ชัดเจน ง) มีข่าวสารมากเกินไป สร้างผู้รักษาประตูป้องกันไม่ให้เข้ามาเกินไป

6. การเขียนบทความทางวิชาการในฐานะเป็นสถานะหนึ่งของการสื่อสาร

1) ความแตกต่างระหว่างการเขียนกับการพูดการสื่อสารทางปากเหมาะสำหรับการส่งข้อความที่
กำกวม การสื่อสารโดยการเขียนเหมาะสำหรับการสื่อสารที่ชัดเจน

2) ความแตกต่างระหว่างงานเขียนทั่วไปกับงานเขียนทางวิชาการ (ก) ความชัดเจนของกรอบ ทั้ง
เนื้อหา สถานที่ บุคคลและเวลา (ข) ความชัดเจนในโจทย์และคำตอบ (ค) ความชัดเจนในกระบวนการ
สังเกต การวัด การประมาณเพื่อให้ได้ผล (ง) การสามารถทำซ้ำได้ ซึ่งก็ถือปรับแก้ไขได้ แบบเป็นเรื่อง
ต่อเนื่องกัน (จ) ความชัดเจนในความหมายของศัพท์

งานวิจัยเป็นการสะท้อนความเป็นจริงในเงื่อนไขที่แน่นอน มีจุดอ่อนที่ทำให้เกิดลัทธิลดทอนและการ
ตรวจวัดมากเกินไป

3) บทความงานวิจัยกับข้อมูลข่าวสาร

(ก) บทความงานวิจัยต้องการข้อมูลข่าวสารมาก และรอบด้าน การเขียนจำเป็นต้องมีความยาว
พอสมควรจึงจะถ่ายทอดได้หมด ไม่สามารถทำให้สั้นเหมือนงานโฆษณาเพียง 30 วินาทีได้

(ข) บทความวิชาการเน้นความมีเหตุผลมากกว่าเน้นอารมณ์ความรู้สึก แต่จะตัดขาดไปเลยในการ
วิจัยทางสังคมศาสตร์ย่อมเป็นไปได้

(ค) ช่วยการตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูลที่พอเพียง การมีเหตุผลและปัญญา แต่โดยทั่วไปเรามัก
ตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูลที่ไม่เพียงพอ มักตัดสินใจจากประสบการณ์ ผลประโยชน์ การรู้เองหรือการ
สั่งหรัณ หรือสัญชาตญาณ

7. จะทำบทความให้เข้าไปอยู่ในหัวได้อย่างไร

การเข้าใจทฤษฎีการสื่อสารช่วยทำให้บทความอยู่ในหัวง่ายขึ้นดังกล่าวแล้ว มีวิธีทำให้บทความ
อยู่ในหัวได้ง่ายขึ้นดังต่อไปนี้

1) การคิดถึงบทความทั้งบท ไม่ใช่คิดแยกเป็นส่วน เช่นบทนำจะว่าอย่างไรหรือผลงานวิจัยจะเป็น
แบบไหน เมื่อมองแยกส่วนแล้วจะไม่เห็นบทความทั้งบทและก็จะทำให้เขียนไม่ออก

2) การตั้งคำถามเกี่ยวกับบทความของตน ดังนี้

(ก) บทความนี้เป็นอะไร เนื้อหาและระเบียบวิธีวิจัย แบบลงรายละเอียดเป็นรูปธรรม ข้อบทความ
จะเป็นตัวบอกเบื้องต้นว่าบทความนี้เป็นอะไร

(ข) บทความและงานวิจัยนี้ต่างกับบทความและงานวิจัยอื่นอย่างไร

(ค) จุดเด่นหรือสาระสำคัญของมันอยู่ที่ตรงไหน ตรงนี้ต้องเชี่ยวชาญในการกรอง การกรองสาร
เป็นเครื่องมือในการอยู่รอดในชีวิตปัจจุบัน เพราะเราอยู่ในโลกที่มีข่าวสารมากเกินไป

(ง) หน้าที่ของบทความและงานวิจัยของเราคืออะไร อาจจำแนกเป็น

- (1) หน้าที่ทางวิชาการ มีองค์ความรู้ใหม่หรือบทเรียนอะไรบ้าง มีวิธีดำเนินการและระเบียบวิธีวิจัยที่น่าสนใจประการใด
- (2) หน้าที่ทางชุมชน เช่น มีผลต่อการรับรู้และวิธีบริหารจัดการอะไรบ้าง สามารถสร้างกลุ่มองค์กรในชุมชนได้หรือไม่ สามารถสร้างเครือข่ายชุมชนได้เพียงใด
- (3) หน้าที่ทางการบริหาร มีผลต่อการบริหารส่วนท้องถิ่นอย่างไร กลุ่มธุรกิจเอกชนได้สนใจเข้าร่วมในโครงการเพียงใด

(จ) มันมีแนวโน้มจะเป็นอะไร งานวิจัยแบบนี้จะยกระดับหรือขยายตัวออกไปอย่างไร นี่เป็นสิ่งที่ควรคิดมาแต่เริ่มต้นออกแบบงานวิจัยหรือการทำพล็อตเรื่อง งานวิจัยหรืองานเขียนทั้งหลายเป็นการมองผ่านกรอบหรือหน้าต่างแคบๆ ส่วนอื่นละไว้และมองไม่เห็น งานเขียนที่ดีจึงควรอธิบายได้ทั้งด้านลึกและด้านกว้าง ตั้งแต่ตอนต้นถึงตอนจบ เมื่อจบแล้วผู้อ่านย่อมมีจินตนาการได้ว่าตอนต่อไปจะเป็นอย่างไร

งานวิจัยนั้นไม่สามารถดำรงอยู่โดดๆ เพียงเรื่องเดียว ไม่มีงานวิจัยที่ทำขึ้นมาแล้วก็จบสิ้นไม่ต้องทำอะไรต่อ ถ้าหากมันเป็นเช่นนั้นก็ไม่ควรทำตั้งแต่ต้นเพราะว่าเป็นทางตัน งานวิจัยและงานเขียนทั้งหลายย่อมมีขึ้นเพื่อทะลุทะลวงสร้างความก้าวหน้าทางวิชาการและความรับรู้ต่อไป

(ฉ) จะทำอะไรต่อไปดี เป็นช่วงของการทบทวนตนเอง ว่าได้บทเรียนจากงานวิจัยและการเขียนบทความอะไรบ้าง กำหนดขึ้นมาเป็นข้อๆ เพื่อให้เห็นชัดว่าตนเองอยู่ในขั้นไหนและจะทำอะไรต่อไปได้

(ช) นำเสนออย่างไรดี จะใส่รหัสอะไรดี การพรรณนา การใช้ไวยากรณ์ การใช้ภาพ การใช้กราฟ การส่งสารที่ดี การเน้น การพูดสารซ้ำ การใช้จังหวะเวลาที่มีประสิทธิภาพ ใช้การพรรณนา

8. บางเคล็ดสำหรับการเขียนบทความทางวิชาการให้มีอิทธิพล

ได้แก่ ผู้ส่งสารต้องทำตัวเป็นผู้เชี่ยวชาญ น่าเชื่อถือ และน่าสนใจ การนำเสนอ ต้องนำเสนอรอบด้าน มีการโต้แย้งกันไม่มาก อย่าลืมสนองต่ออารมณ์ การปลุกเร้าขึ้นป้องกันโรค พยายามทำให้ผู้รับสารนับถือตนเอง (Self-esteem) และได้รับการปลุกเร้าขึ้น

ความแตกต่างทางการสื่อสารทางเพศภาวะ

- ชาย สื่อสารแบบรายงาน ให้คำแนะนำโดยเร็วและตรงๆ เลี่ยงการถามหาข่าวสาร สนใจสัญญาณทางอวัจนะน้อย
- หญิง พูดยเน้นการปรองดอง ให้คำแนะนำอ้อมและอึดเอื้อน มักถามหาข่าวสาร และสนใจสัญญาณทางอวัจนะสูง

9. บทลงท้าย: งานวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ในโลกดิจิทัล

โลกดิจิทัล มีลักษณะทั่วไปดังนี้คือ

ก) เทคโนโลยีข่าวสารและการสื่อสารพัฒนาไปอย่างรวดเร็วทั้งฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ ทำให้การผลิต การเก็บและการกระจายข้อมูลข่าวสารมีราคาถูกลงมาก เกิดภาวะมีข่าวสารมากเกินไป

ข) เทคโนโลยีข่าวสารและการสื่อสารบวกกับเทคโนโลยีการขนส่งและระบบโลจิสติกส์เป็นพื้นฐานทางวัตถุก่อให้เกิดกระบวนโลกาภิวัตน์ที่เชื่อมโยงโลกเข้าเป็นตลาดหนึ่งเดียว

ค) ได้เกิดวิกฤติเศรษฐกิจรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ นับแต่ทศวรรษ 1980 จนกระทั่งรุนแรงมากที่สุดในปี 2008 อย่างที่ไม่เคยปรากฏมาก่อนในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง

ง) การเกิดมลพิษ ภาวะการเปลี่ยนแปลงทางภูมิอากาศและการหายไปของทรัพยากรธรรมชาติอย่างรุนแรง

สถานการณ์ทั่วไปดังกล่าวได้ก่อผลกระทบต่อการสื่อสารและงานวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ ดังนี้

ก) รัฐบาลและนักวิชาการไม่ได้ผูกขาดข้อมูลข่าวสารเหมือนเดิม ชุมชนชาวบ้านก็สามารถผลิตและกระจายข่าวสารของตนเองได้เอง ในด้านหนึ่งแสดงว่ารัฐบาลและนักวิชาการมีอิทธิพลทางข้อมูลข่าวสารต่อชุมชนชาวบ้านน้อยลง

ข) เสถียรภาพในการสื่อสารสูงขึ้น เนื่องจากมีข่าวสารจำนวนมากไหลเวียนอยู่ในสื่อ มีผู้ศึกษาข้อดีข้อเสียของการสื่อสารผ่านอีเมลในตะวันตกสรุปความได้ว่า มีข้อดีที่มีความสะดวกรวดเร็ว มีค่าใช้จ่ายน้อย ต้องการความร่วมมือกันน้อย สามารถเข้าถึงข่าวสารแบบบังเอิญได้ มีอุปสรรคทางสถานะทางสังคมน้อย แต่มีข้อเสีย คือ ก) มีข่าวสารมากเกินไป ข) นำราคาสูง ค) ก่อให้เกิดการตีความแบบใช้อารมณ์ และขาดการร่วมรู้สึก (Empathy) และการสนับสนุนทางสังคม

ค) งานวิจัยเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ที่ปฏิบัติกันมีจุดประสงค์เพื่อให้ชุมชนชาวบ้านมีความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ-สังคม-สิ่งแวดล้อม แต่เกิดปรากฏการณ์ที่ชุมชนชาวบ้านต้องการเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ-การเมือง เช่นการจัดตั้งหมู่บ้านคนเสื้อแดง ซึ่งส่วนหนึ่งเกิดจากยุคดิจิทัล อีกส่วนหนึ่งเกิดจากนโยบายกระจายอำนาจที่ให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเข้มแข็งและอิทธิพลสูงขึ้นทุกที นักวิชาการจะปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่นี้อย่างไร

ง) การสื่อสารกับชุมชนชาวบ้านก็จะเปลี่ยนแปลงไปด้วย ชุมชนชาวบ้านที่รู้สึกว่ามีศักดิ์ศรีมากขึ้น มีความเรียกร้องต้องการสูงขึ้น และตระหนักในสิทธิและผลประโยชน์ของตนมากขึ้น ย่อมแสดงความเป็นตัวเอง และไม่ยอมโอนอ่อนแก่นักวิชาการเหมือนเดิม หรือต่อหน้าโอนอ่อน ถหลังแข็งข้อหรือไม่ปฏิบัติตาม เป็นอุปสรรคต่อการทำงานวิจัย การประเมินผล และการต่อ ยอดผลไม้น้อย แนวโน้มทั่วไปก็คือจำต้องเปิดให้ชุมชนชาวบ้านมีส่วนร่วมมากขึ้น

จ) การนำเสนอบทความงานวิจัยโดยทั่วไปอยู่ในยุคออนไลน์ เพื่อที่จะปรับสู่ยุคดิจิทัลมากขึ้น ควรเพิ่มความสำคัญของไดอะแกรม กราฟ เป็นต้น เพื่อให้ได้เห็นภาพทั้งหมดได้เร็วและเข้าใจง่าย ซึ่งเป็นทักษะที่อาจใหม่สำหรับนักวิจัยจำนวนไม่น้อยที่ต้องฝึกฝนเพิ่มเติม การเขียนควรใช้แบบพรรณนาที่สั้น กระชับแต่ทำเป็นไปไม่ได้ ไม่ควรเขียนเชิงสั่งสอนมาก เพราะแต่ละคนก็รู้สึกว่าจะหาความรู้ข่าวสารด้วยตนเองได้ ถ้าหากปรับการนำเสนอเป็นแบบดิจิทัลเต็มที่ ก็จะเกิดรูปแบบบทความใหม่ และใช้ทักษะใหม่

ฉ) นักวิชาการจะทำให้งานวิจัยและบทความของตนเป็นที่น่าสนใจและอยู่รอดในพายุข่าวสารที่พัดกระหน่ำมาทุกทิศทุกทางและมีแนวโน้มรุนแรงขึ้นได้อย่างไร

**เทคนิคการเขียนบทความวิจัย เพื่อตีพิมพ์ในวารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่
(สรุปบทเรียนจากบทความวิจัยที่คัดเลือกเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารฯ)**

**โดย วิสมัย อาภาภิรม
บรรณาธิการวิชาการ**

การบรรยายเรื่อง “ เทคนิคการเขียนบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ ”

โดย วิสมัย อาภาภิรม

บรรณาธิการวิชาการ วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่

1. แนะนำพื้นหลังของผู้ทำหน้าที่ บก.วิชาการ (Technical Editor)

- เป็นผู้ที่สนใจความรู้ ข่าวสารเหตุการณ์เรื่องราว เป็นผู้สังเกตการณ์
- มีความชำนาญทางด้านการเขียนข่าวรายงานข่าวและรวบรวมสถานการณ์
- เคยทำงานเป็น Technical editor ในโครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ เพื่อหารูปแบบที่เป็นไปได้ในการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น

2. แนะนำทีมงานวารสารที่มีความรู้ประสบการณ์อุทิศตัว ทำงานหนักและมีความเชื่อมั่นในงาน

- อาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิที่คร่ำหวอดในวงการวิจัยจากทั่วทุกภาค
- อนุช อาภาภิรม ผู้กุมทิศทางที่สำคัญของวารสาร
- ทีมงานที่มีประสิทธิภาพ The Dream Team ของวารสารดังนี้

(1) บก.ผู้จัดพิมพ์ - คุณคมสัน หุตะแพทย์ ผู้มีบทบาทอย่างมากในการผลักดันให้วารสารฉบับนี้มีหน้าตา ดังที่ทุกท่านจับต้องอยู่

(2) หน่วยแสวงหาด้านฉบับให้วารสาร นอกเหนือจากที่ได้รับจาก สกว. ปัจจุบันผู้ทำหน้าที่นี้ อย่างขมิ้มมันคือคุณจินตนา นนทะภา

(3) ผู้ทำหน้าที่หลักในการอ่านและคัดกรองบทความที่เข้าเกณฑ์ของวารสาร ตามเกณฑ์ในการพิจารณาถึง 9 ประเด็น คุณกรรณิการ์ หุตะแพทย์ และอาจารย์สยัมวรา เชื้อทิน

3. แนวการพิจารณาบทความวิจัย 9 ประเด็น

(1) งานวิจัยชิ้นนี้มีคุณค่ามากน้อยเพียงใด ในแง่ ความทันสมัย ความรู้ / นวัตกรรมใหม่ๆ ความสัมพันธ์กับนโยบายระดับชาติ การสร้างทางเลือกใหม่แก่สังคม การประยุกต์ใช้

(2) ชื่อเรื่องของงานวิจัยเป็นอย่างไร ในแง่ความตรงประเด็น สะท้อนผลงาน

(3) บทคัดย่อบรรยายถึงข้อมูลที่ครบถ้วนชัดเจนมากน้อยเพียงใด ในแง่ที่มา วัตถุประสงค์ วิธีการ พื้นที่ ประชากร เครื่องมือ วิเคราะห์หาค่าความสัมพันธ์ข้อมูล และผลการวิจัย

(4) คำนำกล่าวถึงประเด็นหลักๆ มากน้อยเพียงใด ความสำคัญและหรือปัญหา แนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่มีการทำมาก่อน แนวทางการแก้ปัญหา / ข้อเสนอแนะที่อาจนำไปสู่ผลสำเร็จ วัตถุประสงค์ และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

(5) วิธีการวิจัยระบุถึงเรื่องหลักๆ มากน้อยเพียงใด เรื่องหลักดังนี้ วิธีวิทยาวิจัย วิจัยเชิงปริมาณ / คุณภาพ / เชิงสำรวจ / เชิงประวัติศาสตร์ ฯลฯ พื้นที่และกลุ่มประชากรที่เข้าร่วม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

วิธีการเก็บรวบรวมและการวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูล ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย (ตั้งแต่เริ่มจนถึงได้ผลการวิจัย)

(6) ผลการวิจัยระบุถึงเรื่องหลักมาน้อยเพียงใด ในเรื่องความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผลเชิงประจักษ์ ตารางหรือภาพประกอบ

(7) การอภิปรายผลกล่าวถึงเรื่องหลักๆ มาน้อยเพียงใด เช่น แนวคิดทฤษฎี ข้อค้นพบใหม่ๆ โจทย์วิจัย / คำถามวิจัยใหม่ๆ ที่จะเสนอเพื่อการวิจัยต่อๆ ไป

(8) เอกสารอ้างอิง มีลักษณะที่สำคัญๆ มาน้อยเพียงใด เช่น ความทันสมัย คุณภาพ / ความน่าเชื่อถือ และปริมาณเอกสารอ้างอิง

(9) ลักษณะการเขียนบทความวิจัย หรือการนำเสนอ ในเรื่อง การใช้ภาษา / ศิลปะการเขียน หลักไวยากรณ์ / ตรรกะในการนำเสนอข้อความ และรูปแบบ / ลักษณะการนำเสนอที่ดี

4. ถ้าวางานทุกชิ้นเป็นขุมความรู้ที่สร้างประโยชน์มหาศาล

- บทความวิจัยทุกชิ้นที่มาถึงมือ คือขุมความรู้ที่นำศึกษา

- จากผลงานทุกชิ้น เราจะแสวงหาว่า ได้ทำอะไรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาของชุมชน โดยดูตามหัวข้อเรียงลำดับ ดังนี้

(1) ขอบทความ ซึ่งต้องตรงกับประเด็นการวิจัย

(ตัวอย่างขอบทความ)

...การบูรณาการการสอน การวิจัย และการบริการวิชาการเพื่อท้องถิ่นในการเพิ่มศักยภาพของเกษตรกร โดยการนำวิธีการทำบัญชีไปใช้เพื่อพัฒนารูทกิจชุมชน...

...การมีส่วนร่วมของชุมชนในการสร้างการเรียนรู้แก่เด็ก ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าและน้ำ ด้วยการใช้ห้องเรียนธรรมชาติของตำบลหนองโน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม...

...โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการจัดการที่ดินในเขตป่าของชุมชนในจังหวัดแม่ฮ่องสอน...

...การสร้างแบบรูปสัญลักษณ์เพื่อพัฒนาบรรทัดฐานของชุมชนบางกะเจ้า อำเภอพระประแดง

...รูปแบบการประกันภัยนาข้าวจากอุทกภัยและภัยแล้งแบบใช้ดัชนีสำหรับชาวนาจังหวัดกำแพงเพชร...

...โครงการพัฒนาเครือข่ายเพื่อหนุนเสริมคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน โรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดสุราษฎร์ธานี... ฯลฯ...

(2) วัตถุประสงค์ของการวิจัย ดูว่าจะค้นหาอะไร หรือจะต้องการบรรลุผลอะไรเป็นสำคัญ เพราะมันจะนำไปสู่ผลสุดท้ายคือข้อค้นพบ หรือผลการวิจัย จึงมักดูวัตถุประสงค์การวิจัยควบคู่กับผลการวิจัย (ตัวอย่างวัตถุประสงค์และผลการวิจัย)

**ตัวอย่างที่ 1 จากบทความเรื่อง โครงการพัฒนาเครือข่ายเพื่อหนุนเสริมคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน
โรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดสุราษฎร์ธานี**

วัตถุประสงค์การวิจัย	ผลการวิจัย / ผลการดำเนินงาน / ข้อค้นพบ
ก) เพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือของโรงเรียนขนาดเล็ก ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และภาคีเครือข่ายในพื้นที่ และสถาบันการศึกษา เพื่อร่วมกันพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก	ก) เกิดวงเรียนรู้ระหว่างโรงเรียน ชุมชน แหล่งเรียนรู้ นักเรียน เครือข่ายโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่การศึกษาที่ 2 จังหวัดสุราษฎร์ธานี เครือข่ายในมหาวิทยาลัย เกิดเป็นความร่วมมือและความช่วยเหลือกันตามศักยภาพและความถนัด จุดแข็งของตน เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนเครือข่าย
ข) เพื่อพัฒนาครูผู้พัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน ด้วยกระบวนการจัดการความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยคงไว้ซึ่งมาตรฐานการเรียนรู้และประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน	ข) ครูที่เข้าร่วมโครงการวิจัย ได้รับการพัฒนาผ่านกระบวนการจัดการเรียนการสอนการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ในกลุ่มสาระต่างๆ สามารถนำความรู้ไปพัฒนานวัตกรรมจัดการเรียนรู้และสื่ออุปกรณ์การเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน
ค) เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน ด้วยนวัตกรรมจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการและช่วงชั้น การเรียนรู้ควบคู่การวิจัย สื่อเทคโนโลยี กิจกรรมการพัฒนาเพื่อหนุนเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน และพัฒนากระบวนการคิดสร้างสรรค์ การเสริมสร้างบุคลิกภาพ ทักษะการปรับตัว ทักษะการอ่านตลอดจนความรู้พื้นฐานด้านอาชีพในท้องถิ่น	ค) นักเรียนได้รับการประเมินผลการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

ตัวอย่างที่ 2 จากบทความเรื่อง ระบบการจัดสุขภาวะชุมชนเพื่อตำบลแห่งการเรียนรู้ ตำบลชากไทย อำเภอ
เขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี

วัตถุประสงค์การวิจัย	ผลการวิจัย / ผลการดำเนินงาน / ข้อค้นพบ
1) เพื่อศึกษาระบบการจัดการสุขภาวะชุมชนเพื่อตำบลแห่งการเรียนรู้ในด้านแนวคิดและระบบการจัดการ	ก) ด้านแนวคิด เทศบาลตำบลชากไทยมีกลุ่มแกนนำที่มีฐานคิดในการพัฒนาตำบลโดยยึดหลักการทำงานแบบมีส่วนร่วม มีธรรมาภิบาล มีการใช้ทุนทางสังคมในการขับเคลื่อนงาน และเสริมพลังการจัดการโดยให้ทุกคนเป็นเจ้าของปัญหา ข) ระบบการจัดการ เทศบาลตำบลชากไทยมีระบบการจัดการสุขภาวะของชุมชนโดยชุมชน 7 ระบบ คือ ระบบการจัดการท้องถิ่น การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ระบบพลังงานทดแทน ระบบอาสาสมัครชุมชน ระบบเศรษฐกิจชุมชน ระบบสวัสดิการชุมชน และระบบสุขภาพชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น
2) เพื่อถอดบทเรียนด้านเงื่อนไขแห่งความสำเร็จของการบริหารจัดการตำบล	ก) เทศบาลตำบลชากไทยมีชุมชนที่เข้มแข็งรวมตัวเป็นกลุ่มองค์กรเพื่อการจัดการแก้ปัญหาาร่วมกันของตนเองอย่างต่อเนื่องมาในช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมา ข) มีการส่งเสริมการทำงานโดยใช้ Core Team ที่มาจากกลุ่มองค์กรที่มีส่วนได้ส่วนเสียในท้องถิ่น / ท้องที่ ภาคประชาชนและภาครัฐ มาทำหน้าที่มองภาพรวม เชื่อมประสานการทำงานของตำบลให้สอดคล้อง ลดความขัดแย้ง และหนุนเสริมให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ ค) เทศบาลตำบลชากไทยมีนายกเทศมนตรีและแกนนำหลัก เป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการทำงานที่เน้นการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม สร้างการเรียนรู้และจัดการได้ด้วยตัวเอง

(3) ใช้แนวคิดทฤษฎีอะไรเป็นกรอบในการวิจัย เป็นแนวคิดที่น่าเชื่อถือเพียงใด รวมทั้งมีการรื้องานวิจัยสำคัญๆ ของนักวิจัยคนอื่นๆ ที่ทำไว้ก่อนในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยชิ้นนี้นาน้อยเพียงใด (ตัวอย่างแนวคิดทฤษฎี)

...แนวนโยบายที่เกี่ยวข้องของรัฐบาลจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย รวมถึง พ.ร.บ. และ พ.ร.ก. ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ทำการศึกษาวิจัย

...แนวคิดทฤษฎีเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชน ของทั้งนักคิดนักวิชาการ ไทยและต่างประเทศ

...แนวคิดทฤษฎีระบบพื้นฐาน (Basic System Theory) ที่กล่าวถึงองค์ประกอบ 5 ส่วนของระบบพื้นฐาน คือ ปัจจัยป้อนเข้า (Input) กระบวนการแปรรูป (Process) ผลผลิต (Product) ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) และสภาพแวดล้อม (Environment)

...แนวคิดทฤษฎีความเป็นชาติพันธุ์และอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ (Ethnic Group and Boundaries, Fredrik Barth, 1998)

...แนวคิดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548

...แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการถ่ายทอดเทคโนโลยี

...แนวคิดทฤษฎีการศึกษาแบบองค์รวม (Holistic Approach)

...หลักการเกี่ยวกับแผนที่ความคิด (Mind Map, Bussan Tony)

...ทฤษฎีระบบประกันคุณภาพด้านความปลอดภัยของอาหาร หรือ HACCP (Hazard Analysis Critical Control Points)

...แนวคิดทฤษฎีเครือข่ายและการจัดการเครือข่าย (Paul Starkey, 1997) และเทคนิควิธีการสร้างเครือข่ายของ Botssevain (1979) และของ Mitchell (1969)

...แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ และวิธีการจัดการการเรียนรู้

...แนวคิดทฤษฎีการจัดการความรู้ (Knowledge Management – KM)

(4) งานวิจัยนี้ใช้วิธีวิทยาการวิจัยแบบใด

(ตัวอย่างวิธีวิทยาวิจัยที่พบมีการใช้มาก)

...วิธีวิทยาวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR)

...วิจัยเชิงคุณภาพ Qualitative Research

...วิธีวิทยาแบบผสมทั้งการวิจัยเชิงสำรวจ Exploratory Research

...การวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณผสมกัน (Mixed Methodologies)

...วิธีวิจัยแบบชาติพันธุ์วรรณา Ethnographic Research

...การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ Historical Research

...วิธีวิทยาที่เรียกว่า RARE หรือ Rapid Assessment Response Evaluation และ

...กรณีศึกษา Case Study

...เป็นต้น...

(5) บริบทพื้นที่และประชากรผู้เข้าร่วมการวิจัย เป็นหัวใจสำคัญของงานวิจัยเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ เป็นจุดศูนย์รวมที่มีการเคลื่อนไหวโดยตรงในทุกกรณีของกระบวนการวิจัยเชิงพื้นที่ บริบทพื้นที่จะช่วยให้เข้าใจ เห็นสถานภาพและปัญหาตลอดจนความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้น และนำไปสู่ความเข้าใจวิธี วิทยาการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมต่อไป

(ตัวอย่างบริบทพื้นที่และชุมชนร่วมวิจัย)

...บริบทพื้นที่และชุมชนบ้านสารภี... เป็นชุมชนหนึ่งที่มีศักยภาพในการพัฒนาคุณภาพสินค้า ผลไม้แปรรูปปลอดสารพิษ เพื่อเสริมสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน นอกเหนือจากการทำนา ทำสวน ซึ่งเป็น อาชีพหลัก... ปัญหาความต้องการในการพัฒนา พบว่า ผู้ผลิตผลิตภัณฑ์กล้วยทอดกรอบบ้านสารภี มีปัญหา ด้านการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ที่ไม่สวยงาม ไม่สะท้อนความเป็นเอกลักษณ์ของตน มีคู่แข่งทางการตลาดมาก จึงไม่สามารถดึงดูดความสนใจของลูกค้า... ส่งผลให้สินค้าไม่สามารถยกระดับค่า ในการคัดสรรคุณภาพ ความของสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ที่จะสร้างความเจริญให้แก่ชุมชน... (จาก งานวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของกลุ่มชุมชนในการพัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์และตราสัญลักษณ์กล้วยทอดกรอบบ้านสารภี จังหวัด สมุทรสงคราม เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนเข้มแข็ง วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาพื้นที่ปีที่ 4 ฉบับที่ 1)

...การศึกษา (บริบทพื้นที่และชุมชนเกี่ยวกับ) การใช้ประโยชน์จากน้ำของชุมชนชาวแพ และ ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม พบว่าจำนวนแพที่ให้บริการนักท่องเที่ยวมีมากกว่า 1,000 หลัง แพลอยมีร้อยละ 75 ส่วนใหญ่ใช้เรือยนต์ลากจูง สามารถรับนักท่องเที่ยวได้หลังละ 30-40 คน มีสิ่งอำนวยความสะดวก คา ราโอเกะ ดิสโก้เธค และเครื่องนอน แพพักอาศัยมีร้อยละ 10 แพอาหารมีร้อยละ 4 ... พบว่าการใช้น้ำใน การทำความสะอาด ใช้ห้องสุขา ใช้ประกอบอาหารและล้างวัตถุดิบ... การจัดการสิ่งปฏิกูลจากการขับถ่าย ส่วนใหญ่ปล่อยลงแม่น้ำ... ส่วนชาวบ้านบริเวณริมแม่น้ำจะใช้น้ำในแม่น้ำในชีวิตประจำวัน ใช้ในการ เพาะปลูก การประมงและการคมนาคม การจัดการขยะ โดยทิ้งลงแม่น้ำ... น้ำใช้ในการเลี้ยงสัตว์มักปล่อย ลงแม่น้ำ... (จากงานวิจัยเรื่อง ต้นแบบการอนุรักษ์และการจัดการแหล่งน้ำอย่างยั่งยืน วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาพื้นที่ปีที่ 1 ฉบับที่ 6)

(6) ผลการวิจัย มักเป็นสิ่งที่คาดหมายไว้ก่อนแล้วตั้งแต่เราทำการออกแบบการวิจัย และกรอบ แนวคิดการวิจัย ว่าผลจะออกมาเป็นแบบใดอย่างไร ดังนั้นหากการดำเนินงานเป็นไปตามขั้นตอนที่วาง ไว้ ผลที่ได้ออกมาก็มักจะเป็นไปตามนั้น จะคลาดเคลื่อนก็มีบ้าง แต่อย่างไรก็ตาม การวิจัยเชิงพื้นที่ส่วน ใหญ่มีลักษณะเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ Qualitative Research เป็นงานวิจัยลักษณะของชาติพันธุ์วรรณา การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีชุมชนประชาชนชาวบ้านเป็นศูนย์กลาง มักมีตัวแปรที่ควบคุม ไม่ได้จำนวนไม่น้อย ดังนั้น สิ่งที่สำคัญที่สุดของการวิจัยทำนองนี้จึงอยู่ที่ข้อมูลเชิงประจักษ์ในด้านการ เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชุมชน และตัวชุมชนชาวบ้านเอง ดังนั้น การทำบันทึกรวบรวมข้อมูลความ เคลื่อนไหวไว้ให้มากที่สุดจึงเป็นหัวใจสำคัญของการนำไปสู่ผลการวิจัยเพื่อการพัฒนาพื้นที่ที่ชัดเจน ดังตัวอย่างสรุปผลการวิจัย

(ตัวอย่างผลการวิจัย)

...จากกระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาบรรพบุรุษและตราสัญลักษณ์แบบมีส่วนร่วม ได้ก่อให้เกิด
บุคลากรของชุมชน คือประชาชนกลุ่มสินค้าโอท็อป อำเภอบางคนที่ มีความเข้าใจในกระบวนการพัฒนารูปแบบบรรพบุรุษนี้ และสามารถให้คำแนะนำแก่สมาชิกของกลุ่มผู้ผลิตด้วยกันเองอย่างเหมาะสม...
ส่งผลให้กลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ชุมชน ตระหนักถึงความสำคัญของการออกแบบและพัฒนาบรรพบุรุษมากขึ้น (งานวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของกลุ่มชุมชนในการพัฒนารูปแบบบรรพบุรุษและตราสัญลักษณ์กล้วยทอดกรอบบ้านสารภี อ่างแล้ว)

...จากการเปิดเวทีระดมความคิดจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในทุกภาคส่วน ได้แนวทางการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อม อาทิ การจัดทำแผนหรือประกาศระเบียบข้อบังคับการควบคุมดูแลเรือแพ การจัดหาเรือหรือสถานที่ถ่ายเก็บสิ่งปฏิกูลจากแพลอย การส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพ... (จากงาน ด้นแบบการอนุรักษ์และการจัดการแหล่งน้ำอย่างยั่งยืน อ่างแล้ว)

...จากการใช้กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม ที่ประกอบด้วยภาคีวิจัยที่เป็นผู้แทนชุมชน กรรมการ อบต. สมาชิกสภา อบต. นักศึกษา นักวิชาการ และอาจารย์ ได้เสวนา ร่วมมือกันดำเนินงาน ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ ซึ่งส่งผลให้ (ก) ชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงเชิงพัฒนา เช่น มีการจัดกิจกรรมรณรงค์ประหยัดน้ำประหยัดไฟ เป็นต้น (ข) นักศึกษาเห็นความสำคัญของประสบการณ์และภูมิปัญญาท้องถิ่น เห็นความสำคัญของความรู้เชิงวิชาการทั้งในเนื้อหาวิชา และกระบวนการวิจัย และมีความมั่นใจในการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้กับสภาพจริง ตลอดจนมีความภาคภูมิใจในท้องถิ่น (ค) นักวิจัย / อาจารย์ มีความมั่นใจในกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม ว่าเป็นกระบวนการที่สามารถบูรณาการ และประยุกต์ความรู้เชิงทฤษฎี ที่ทำให้เกิดผลงานที่เป็นรูปธรรม และเป็นการสร้างความเข้าใจในการเรียนรู้ การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้กับนักศึกษาและผู้เกี่ยวข้อง...

(7) การนำผลงานไปใช้ประโยชน์ งานวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น หรือวิจัยเชิงพื้นที่ มีนัยของการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์อยู่ในตัวแล้ว นั่นคือ การนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ เป็นประเด็นสำคัญของการวิจัยเชิงพื้นที่ และอาจเป็นเครื่องวัดที่สำคัญของความสำเร็จของการวิจัยสายพันธุ์นี้
(ตัวอย่างการนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์)

...สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดกาญจนบุรี นำผลการวิจัยไปใช้ในการวางแผนการจัดการและติดตามเฝ้าระวังคุณภาพน้ำ การควบคุมดูแลและจัดอันดับเรือแพ และผู้ว่าราชการจังหวัดกาญจนบุรี ให้การสนับสนุนงบประมาณการติดตั้งถังรองรับสิ่งปฏิกูลที่ออกแบบโดยนักเรียนโรงเรียนวิสุทธิรังสี บนแพต้นแบบ 30 หลัง และผู้ประกอบการแพติดถังเพิ่มเติมอีกมากกว่า 80 หลัง ...มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี นำผลการวิจัยมาจัดทำเป็นองค์ความรู้และฐานข้อมูลคุณภาพน้ำ พรรณไม้ น้ำและสิ่งแวดล้อม และเผยแพร่แก่โรงเรียน สถานศึกษา องค์กรต่างๆ และชุมชน... (จากงาน ด้นแบบการอนุรักษ์และการจัดการแหล่งน้ำอย่างยั่งยืน อ่างแล้ว)

...กลุ่มผู้ผลิตกล้วยทอดสารภี ได้นำผลงานวิจัยที่ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนารูปแบบบรรพบุรุษและตราสัญลักษณ์ใหม่ร่วมกับนักวิจัย ยื่นขอจดทะเบียนการค้า “หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์” รวมถึงการ

ขอมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน นำไปสู่การเสริมภาพลักษณ์ของกลุ่มกล้วยทอดกรอบบ้านสารภี ให้เป็นที่จดจำแก่ผู้บริโภคและนักท่องเที่ยวได้อย่างดี... (งานวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของกลุ่มชุมชนในการพัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์และตราสัญลักษณ์กล้วยทอดกรอบบ้านสารภี อ้างแล้ว)

...เทศบาลตำบลแม่ยาว ได้ส่งเสริมให้ป่าชุมชนบ้านห้วยแม่ซ้ายเป็นแหล่งเรียนรู้ของตำบลโดยส่งเสริมให้โรงเรียนในพื้นที่และหมู่บ้านในตำบลได้มาใช้ประโยชน์ในการปลูกจิตสำนึกให้แก่เยาวชนและชุมชน... โรงเรียนในพื้นที่ ได้นำข้อมูลจากการวิจัยไปพัฒนาเป็นบทเรียนท้องถิ่นสำหรับนักเรียนในโรงเรียน...

...ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์ในพื้นที่ตำบลหนองโน ได้มีการพิจารณารูปแบบการสร้างการเรียนรู้ไปใช้เสริมในหลักสูตรการสอนในปีการศึกษา 2553 เพื่อให้เด็กได้รับความรู้และเกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าและน้ำในท้องถิ่นของตนเอง... (จากงานวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการสร้างการเรียนรู้แก่เด็ก ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าและน้ำ ด้วยการใช้ห้องเรียนธรรมชาติของตำบลหนองโน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม; ปีที่ 4 ฉบับที่ 1)

(8) การอภิปรายผล เป็นประเด็นหัวข้อที่จำเป็น เพื่อระบุการเชื่อมโยงระหว่างผลการวิจัยกับแนวคิดทฤษฎีที่นำมาใช้ในการวิจัย และเพื่อระบุประเด็นข้อค้นพบ / แนวคิดใหม่ที่อาจนำไปสู่การวิจัยต่อยอดต่อเนื่องต่อไป

(ตัวอย่างการอภิปรายผล)

...การจัดทำรูปแบบของการดูแลสุขภาพด้วยตนเอง โดยมุ่งเน้นที่ 6 ปัจจัยสำคัญคือ การป้องกันโรค การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ความสงบสุขปลอดภัย วัฒนธรรมท้องถิ่น การส่งเสริมสุขภาพ การจัดบริการสุขภาพในชุมชน โดยการปฏิบัติในทุกปัจจัย ใน 3 ระดับ คือ ระดับชุมชน ระดับครอบครัวและระดับบุคคล เป็นไปตามการให้ความหมายของคำว่า การดูแลสุขภาพตนเองของ สไตเกอร์และลิบสัน (1985: 12) ที่ว่า... (จากบทความวิจัยเรื่อง รูปแบบและกระบวนการขับเคลื่อนการดูแลและรักษาสุขภาพด้วยตนเอง สำหรับชุมชนตามแนวตะเข็บชายแดน จังหวัดเชียงราย โดย พัทธรา ก้อยชูสกุล และคณะ; 2554)

...ผลการศึกษาวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ทั้ง 12 กลุ่ม ใน 17 ชุมชนที่อาศัยอยู่ในจังหวัดเชียงราย ทั้งลักษณะของประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อ และภูมิปัญญาของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ ได้แสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของแต่ละกลุ่มอย่างชัดเจน สอดคล้องกับ จูฑาพรรธ (จามจุรี) ผดุงชีวิต (2551: 3) ได้กล่าวไว้ว่า “...วัฒนธรรมเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างอัตลักษณ์...” ดังนั้น สามารถกล่าวได้ว่า วิถีชีวิตที่แสดงออกด้านต่างๆ ของกลุ่มชาติพันธุ์ทั้ง 12 กลุ่มนี้ เป็นวัฒนธรรมระดับท้องถิ่น (Local Culture) ของภาคเหนือที่มีความแตกต่างจากภูมิภาคอื่นของประเทศไทย... (จากบทความวิจัยเรื่อง การจัดการความรู้ด้านชีววัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในลุ่มน้ำกก – ลุ่มน้ำโขงส่วนที่ 1: กรณีศึกษาจังหวัดเชียงราย)

(9) คำนำของบทความวิจัย เน้นการระบุความสำคัญของเรื่องหรือปัญหาของการวิจัย โดยเชื่อมโยงกับบริบทชุมชน-สังคม คำนำมีความสำคัญ เปรียบเสมือนการวาง Positioning ให้กับงานวิจัย ทั้งในบริบททางชุมชน-สังคมระดับจังหวัด ภาค ประเทศ องค์การระหว่างประเทศ และระดับโลก รวมทั้งบริบททางวิชาการ

(ตัวอย่าง “การเชื่อมโยงกับบริบทชุมชน-สังคม” ในคำนำ)

...โลกในยุคปัจจุบัน คำว่า “เครือข่าย (Net Work)” มีความสำคัญมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับนานาชาติ ได้มีผู้คนพูดถึงเครือข่ายของหน่วยงานการพัฒนาวิสาหกิจ เครือข่ายประชาสังคม เครือข่ายภาครัฐ และในสาขาวิชาชีพต่างๆ มีองค์กรจำนวนมากตระหนักว่า “เครือข่าย” เป็นเครื่องมือที่มีคุณค่าในการแบ่งปันข้อมูลข่าวสารระหว่างกันขององค์กรที่มีวัตถุประสงค์คล้ายคลึงกัน หรือเกี่ยวข้องกัน ให้ได้ประโยชน์สูงสุด ภายใต้ทรัพยากรที่จำกัด และยังเป็นเวทีในการเจรจาต่อรองกับหน่วยงานหรือองค์กรอื่นๆ สามารถแก้ปัญหาด้วยการเปิดโอกาสให้บุคคลและองค์กรได้แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร รวมทั้งบทเรียนและประสบการณ์ กับบุคคลหรือองค์กรที่อยู่นอกหน่วยงานหรือองค์กรของตน และให้ความร่วมมือซึ่งกันและกัน... ดังนั้น ในกระบวนการพัฒนาเพื่อสร้างความมั่นคงให้แก่กิจการวิสาหกิจชุมชน จึงต้องมีเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนเพื่อสร้างความร่วมมือกันในการติดต่อกับภาคธุรกิจและอุตสาหกรรมอื่น... (จากบทความวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการเครือข่ายการตลาดวิสาหกิจชุมชน เพื่อยกระดับคุณภาพการแข่งขันเชิงพาณิชย์ในเขตจังหวัดอุดรดิตถ์ โดย ผศ. ดร. อิราวัฒน์ ชมรกา 2552)

...ขณะที่เศรษฐกิจของทั่วทั้งโลกพัฒนาเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์อย่างรวดเร็ว ได้ทำให้กระบวนการสร้างมูลค่าเพิ่มโดยใช้ฐานทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่ในขอบเขตประเทศในภูมิภาคต่างๆ ของโลก ยิ่งทวีความสำคัญมากขึ้น สำหรับประเทศไทย ที่เคยขึ้นชื่อว่าเป็นประเทศเกษตรกรรม และยังคงเป็นชาติที่ส่งออกสินค้าเกษตรที่สำคัญ โดยเฉพาะการส่งออกข้าวยังเป็นอันดับหนึ่งของโลกอยู่ในปัจจุบัน ดังนั้น ภาคการเกษตรจึงยังถือว่าเป็นฐานทรัพยากรทางเศรษฐกิจที่มีความสำคัญอย่างยิ่งของประเทศ และสำคัญกว่านั้นก็คือ มีจำนวนแรงงานถึงร้อยละ 49 ของจำนวนแรงงานทั้งประเทศฯ 36.9 ล้านคน อยู่ในภาคการเกษตร เกษตรกรชาวนาไทย ได้ประสบภูมิปัญญาในเรื่องการเพาะปลูกข้าวมาอย่างยาวนาน และมีศักยภาพสูงมากที่จะพัฒนาก้าวไปข้างหน้าได้เป็นอย่างดี (จากบทความวิจัยเรื่อง โครงการประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อการกำหนดเขตและรูปแบบที่เหมาะสมของกองทุนปรับตัว ในการประกันความเสียหายของผลผลิตข้าวจากอุทกภัยและภัยแล้งในจังหวัดกำแพงเพชร โดย ชญา ณรงค์ฤทธิ์ และคณะ)

5. ปัญหาที่ต้องร่วมกันเอาชนะ

(1) การแก้ปัญหาคือการเขียนบทความวิจัยเพื่อลงตีพิมพ์ (โปรดดูเอกสาร “แนวคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับเทคนิคการเขียนบทความวิจัยเพื่อลงตีพิมพ์ในวารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่” – สรุปจากบทเรียนการปฏิบัติที่เป็นจริง ในท้ายบทความนี้เพิ่มเติม)

(2) ข้อเสนอแนะสำหรับเป็นตัวช่วยในการทำงานของนักวิจัย

(1) ความเข้มแข็งในกระบวนการทำงานวิจัยเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่

...ศิษย์เวิร์คสำหรับนักวิจัยกับชุมชน: เห็นหน้ารู้ใจกัน

- (2) ไม่มีหลักวิชาการ ซึ่งจะทำให้ชุมชนชาวบ้านรับรู้เข้าใจปัญหาที่มาของปัญหาของตนเอง
 ... คีย์เวิร์ดสำหรับนักวิจัย: การจัดการความรู้ (KM) กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ คุณ
 อำนวย Facilitator ตัวกระตุ้น Catalyst เวทีประชาคม เสวนากลุ่มย่อย การสังเกตอย่างมีหรือไม่มีส่วน
 ร่วม การสัมภาษณ์แบบมีและไม่มีโครงสร้าง พูดคุย การคืนข้อมูลให้แก่ชุมชน
 ...การวิจัยเพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยี
 ...คีย์เวิร์ดสำหรับนักวิจัย: ...เทคโนโลยีที่เหมาะสม เทคโนโลยีชาวบ้าน
- (3) สิ่งที่จะเป็นประโยชน์สำหรับการเขียนบทความ
 ...คีย์เวิร์ดสำหรับนักวิจัย: การบันทึกกลุ่มประชากรที่เข้าร่วมการวิจัย (ข้อมูลเชิงประจักษ์
 เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงหรือกระบวนการเข้าร่วมการวิจัยของกลุ่มประชากร) บันทึกภาคีแห่ง
 ความสำเร็จ หรือ ใตรภาคี (ชุมชน- นักวิชาการ – องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) การเขียนเป็นเรื่องทักษะ
 ดังนั้นต้องการฝึกเขียนและฝึกอ่านซ้ำๆ หลายครั้งเป็นเวลานาน และศึกษาหลักการและฝึกโดยการปฏิบัติที่
 เป็นจริงอย่างต่อเนื่อง)

6. ชัยชนะเป็นของท่านและสังคมประเทศไทย

หากการวิจัยเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ ดำเนินการไปได้ดังที่กล่าวมาข้างต้น นักวิจัยจะไม่มีควม
 ยากลำบากในการเขียนบทความวิจัยมาลงตีพิมพ์ในวารสาร ซึ่งถือว่าเป็นชัยชนะของทุกฝ่าย – นักวิจัย –
 ประชาชนในพื้นที่ – องค์กรหน่วยงานภาคีต่างๆ และชัยชนะนี้จะนำไปสู่การมีชัยในระดับประเทศ ที่
 นักวิจัยเชิงพื้นที่มีบทบาทอย่างสำคัญ ในการเปลี่ยนสังคมประเทศไทยเป็นสังคมความรู้ สังคมแห่งการ
 เรียนรู้ที่มีการพูดถึงกันมาอย่างต่อเนื่องแล้วนั่นเอง

แนวคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับเทคนิคการเขียนบทความวิจัยเพื่อลงตีพิมพ์ในวารสารวิจัยเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่
(สรุปจากบทเรียนการปฏิบัติที่เป็นจริง)

สิ่งที่ควรคำนึงถึงก่อนเกี่ยวกับเรื่องนี้มี 3 ประเด็น ดังนี้

1. ลักษณะสำคัญบางประการของงานวิจัยเชิงพื้นที่

การวิจัยเชิงพื้นที่ที่มีการเรียกชื่อหลายแบบ เช่น งานวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่น (Community - based Research - CBR) ล่าสุดสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ใช้ชื่อว่า Area-based Collaborative research หรือ ABC research หมายถึงการวิจัยเชิงพื้นที่ที่ใช้สหสาขาวิทยาการเข้ามาเป็นตัวขับเคลื่อนที่สำคัญ

หากจะสืบสาวรากเหง้าของงานวิจัยเชิงพื้นที่ ก็มีที่ใกล้เคียงคือ Area Studies ที่ริเริ่มโดยสหรัฐ ในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 โดยมีเป้าหมายที่เน้นในด้านความมั่นคงทางการเมืองการปกครอง ส่วน ABC นั้นมีเป้าหมายเพื่อแก้ปัญหาและความเป็นอยู่ที่ดีและยั่งยืนของชุมชนเป็นสำคัญ

แม้ว่างานวิจัยทั้งสองนี้จะใช้ระเบียบวิธีหรือวิธีวิทยาวิจัยที่ใกล้เคียงกัน เช่น การวิจัยเชิงคุณภาพ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ภูมิศาสตร์ ภาษาศาสตร์ วรรณกรรม เป็นต้น แต่งานวิจัยเชิงพื้นที่ใช้วิธีวิทยาวิจัยที่สำคัญ ถือว่าเป็นระเบียบวิธีหลักของงานวิจัยสายพันธุ์นี้ นั่นคือ วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research - PAR) และมีการใช้กระบวนการจัดการความรู้ (Knowledge Management - KM) เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักวิจัยกับชุมชนชาวบ้าน เพื่อแสวงหาองค์ความรู้ใหม่ที่สามารถประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาของชุมชน

2. คุณสมบัติและความชำนาญเฉพาะทางของนักวิจัยที่ทำงานวิจัยเชิงพื้นที่ อาจกล่าวได้อย่างน้อยดังนี้

(ก) นักวิจัย ABC ควรมีความสามารถในการสังเกตการณ์และจดบันทึกกระบวนการเคลื่อนไหวเรียนรู้ของประชากรที่เข้าร่วมการวิจัยและชุมชนชาวบ้าน ระหว่างการเข้าร่วมกิจกรรมการวิจัยตามแบบแผนและขอบเขตการวิจัยที่วางไว้

(ข) นักวิจัย ABC ควรมีความสามารถในการแสดงบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก (facilitator) หรือตัวกระตุ้น (Catalyst) ที่ส่งเสริมโน้มน้าวให้ชาวบ้านร่วมคิด เรียนรู้และร่วมตัดสินใจแก้ปัญหาของตนเอง

(ค) นักวิจัย ABC ควรมีความสามารถในการประยุกต์ความรู้ทางวิชาการของตนในการแก้ปัญหาของชุมชนโดยผ่านกระบวนการจัดการความรู้ร่วมกับชุมชน

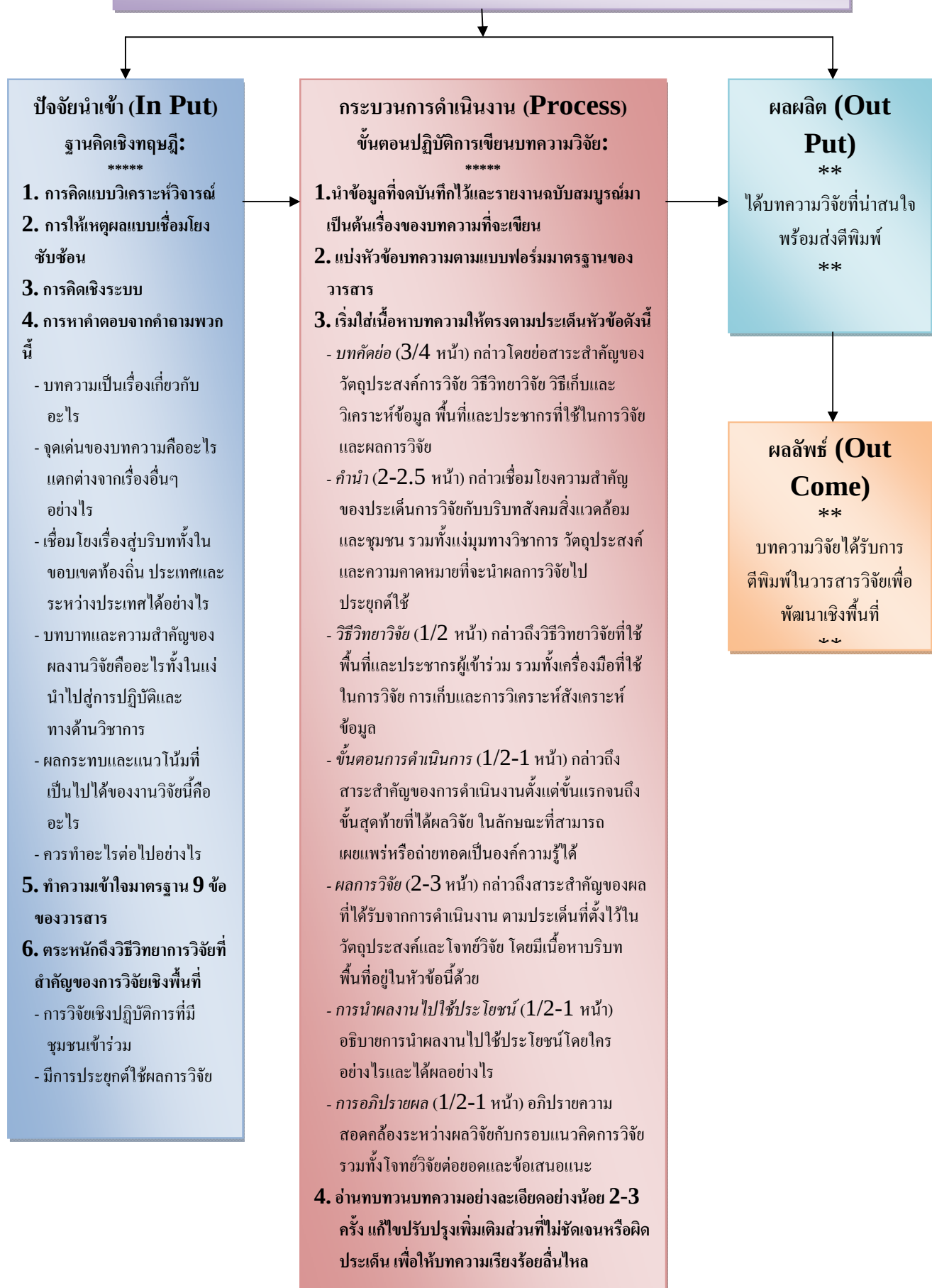
(ง) นักวิจัย ABC ควรมีความสามารถในการวิเคราะห์แยกแยะ ข้อมูลที่จดบันทึกทั้งหมด ทำการประมวลสังเคราะห์ผลการวิจัยตามกรอบแนวคิดทฤษฎีการวิจัย และโจทย์วิจัยที่ตั้งไว้

(ฉ) เนื่องจากงานวิจัย ABC มีลักษณะเชิงปฏิบัติที่ใช้วิชาการสหสาขาวิทยาการ ดังนั้น นักวิจัยเชิงพื้นที่จึงสามารถมาจากเกือบทุกสาขาวิชาที่มีอยู่ในโลกวิชาการ ขอเพียงการเข้าสู่ภาคปฏิบัติอย่างมีส่วนร่วมในชุมชน

3. เทคนิคการเขียนบทความวิจัยเพื่อการตีพิมพ์ในวารสารวิจัย

การเขียนบทความที่เรียงร้อยลื่นไหล เป็นทักษะที่ต้องผ่านการฝึกฝน และใช้เวลาพอสมควร ภาพไดอะแกรมข้างล่างนี้ สรุปบทเรียนมาจากการปฏิบัติที่เป็นจริง ในระยะเวลาหนึ่ง ประกอบด้วย (ก) ปัจจัยนำเข้า หรือ Input หรือในที่นี้เทียบได้กับหลักการพื้นฐาน หรือฐานคิดเชิงทฤษฎีของการเขียนบทความวิจัยเอง ปัจจัยต่อมาก็คือ (ข) ขั้นตอน / กระบวนการดำเนินงาน Process หรือก็คือการปฏิบัติการที่เป็นจริงของการเขียนบทความวิจัย และ (ค) ผลผลิต (Output) ที่ได้ออกมาจากกระบวนการปฏิบัติ คือบทความวิจัยที่พร้อมส่งตีพิมพ์ และสุดท้าย (ง) ผลลัพธ์ (Outcome) บทความวิจัยที่ผ่านการกลั่นกรองและได้รับการตีพิมพ์ในวารสารวิจัยเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ (โปรดดูภาพด้านล่างประกอบ)

เทคนิคการเขียนบทความวิจัยเพื่อลงตีพิมพ์ในวารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่

เกณฑ์การพิจารณาบทความวิจัยสำหรับตีพิมพ์
ในวารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่

โดย กรรณิการ์ หุตะแพทย์

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

นำเสนอหัวข้องานวิจัยที่กำลังดำเนินงานอยู่ ปัญหาอุปสรรค แลกเปลี่ยนประสบการณ์

กรรณิการ์ หุตะแพทย์
กองบรรณาธิการ วารสารฯ

การเขียนบทความวิจัยเพื่อลงตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร **ABC** **Area Based Development Research Journal**

การดำเนินงานและการจัดทำวารสาร ABC

การดำเนินงาน - เป็นกระบวนการ

การจัดทำวารสารABC 7 ขั้นตอน

1. การจัดหาต้นฉบับ มี 2 วิธี

- ผู้วิจัยส่งมา
- กองบก.ติดต่อไป เพื่อขอบทความ

2. การคัดเลือกต้นฉบับ

2.1 ตามเกณฑ์ ABC (พิจารณาจากเนื้อหา/ ประเด็น และวิธีวิทยาวิจัย)

2.2 ตามเกณฑ์การประเมิน/ การคัดเลือก 9 ข้อของกองบก. ABC

การเขียนบทความวิจัยเพื่อลงตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร **ABC** **Area Based Development Research Journal**

3. Peer Review - การประเมินตามเกณฑ์ และลงบันทึก พร้อมข้อเสนอแนะ
- ส่งกลับไปยังผู้วิจัย เพื่อปรับแก้ เพิ่มเติม
4. ผู้วิจัยปรับแก้/ เพิ่มเติม (ตามข้อเสนอแนะ) และส่งต้นฉบับกลับคืนกองบก.
5. บก. Edit อีกครั้ง แนะนำ/ปรับแก้ (ถ้ามี) จนเป็นบทความที่สมบูรณ์
6. ส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิ/ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขา ปรึทัศน์บทความ
(เป็นขั้นตอนสุดท้าย)
7. กองบก. ลงพื้นที่วิจัย ร่วมกับนักวิจัย และผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้ปรึทัศน์บทความ
(1 ฉบับ/ 1 พื้นที่)

การเสริมกระบวนการ เพื่อความเข้มข้น/ คุณค่าเชิงวิชาการของวารสาร ABC

- บทความรับเชิญจากผู้ทรงคุณวุฒิ/ ผู้เชี่ยวชาญแต่ละสาขา
- รวบรวมประเด็น เชิญผู้ทรงคุณวุฒิ/ ผู้เชี่ยวชาญ จัดทำบทความสังเคราะห์
 - บทความสังเคราะห์เชิงท่องเที่ยว วันที่ 29 ก.พ. 55
 - บทความสังเคราะห์วิสาหกิจชุมชน วันที่ 4 ก.ค. 55
- การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ “เทคนิคการเขียนบทความวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่” 4 ภาคทั่วประเทศ

การคัดเลือกต้นฉบับ

- ตามเกณฑ์ ABC (พิจารณาจากเนื้อหา/ ประเด็น และวิธีวิทยาวิจัย)

ลักษณะสำคัญของงานวิจัยเชิงพื้นที่ (Area-based Collaborative research) บางชื่อเรียก CBR

➤ เนื้อหา 2 ลักษณะ

- 1) - การพัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสม
 - อาจเป็นผลการวิจัยทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี

เงื่อนไข - ได้มีการนำไปใช้อย่างได้ผลในระดับพื้นที่
- 2) - การสร้างนวัตกรรมทางสังคม
 - เกี่ยวข้องกับการใช้ความรู้ศาสตร์ต่างๆ เช่น สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ภูมิศาสตร์ รัฐศาสตร์ ภาษาศาสตร์ ครุศาสตร์ ฯลฯ

เงื่อนไข - ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมในระดับพื้นที่ ...

 - ข้อมูลเชิงประจักษ์ เชิงรูปธรรม ผลเชิงประจักษ์

การคัดเลือกต้นฉบับ

เนื้อหามุ่งเน้น

- การสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน ท้องถิ่น กลุ่มเป้าหมาย ?
- วิธีการสร้างต้นแบบจากบทความวิจัย เพื่อให้ชุมชนนำไปพัฒนาพื้นที่ของตนเองได้ ?
- ส่งเสริมศักยภาพของชุมชนในการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน ?

การคัดเลือกต้นฉบับ

➤ วิธีวิทยาวิจัย กระบวนการวิจัย

- เป็นกระบวนการที่นำไปสู่การพัฒนาคน ชุมชน ท้องถิ่น ?
- มีฐานความรู้ที่สร้างขึ้นอย่างจำเพาะเจาะจงในแต่ละพื้นที่ ?
(ภายใต้บริบทที่แตกต่างกัน)
- ผลผลิตจากการวิจัยเน้นที่ความเข้มแข็งของคน ชุมชน ท้องถิ่น ?
- จึงนิยมใช้
 - แบบผสมผสาน (Mixed Method)
 - กระบวนการจัดการความรู้ (KM) ร่วมกัน **ก.เพื่อแก้ปัญหาชุมชน**
 - การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR)
 - กระบวนการศึกษาชุมชนแบบเร่งด่วน (RECAP)
 - เจริญบูรณาการ
 - สหสาขาวิชา ฯลฯ

การคัดเลือกต้นฉบับ

■ ตรงตามเกณฑ์การประเมิน/ การคัดเลือก ของวารสารABC 9 ข้อ

- คุณค่างานวิจัย	- ผลเชิงประจักษ์
- องค์ความรู้/ นวัตกรรม	- ผลกระทบต่อกลุ่มเป้าหมาย/สังคม
- การใช้ประโยชน์	- วิธีวิทยาการวิจัย
- การประยุกต์ใช้ขยายผล	- วิธีการเขียนบทความ ฯลฯ

เกณฑ์การพิจารณาบทความวิจัยสำหรับตีพิมพ์ ในวารสารวิจัย

1. คุณค่างานวิจัย

- ความทันสมัย
- ความรู้ใหม่/นวัตกรรม
- ความสัมพันธ์กับนโยบายระดับประเทศ
- สร้างทางเลือกให้แก่สังคม
- การใช้ประโยชน์ในพื้นที่/ ขยายผล
- ผลกระทบต่อกลุ่มเป้าหมาย/ สังคม

เกณฑ์การพิจารณาบทความวิจัยสำหรับตีพิมพ์ ในวารสารวิจัย

2. ชื่อเรื่อง

- ตรงประเด็น

3. บทคัดย่อ

- ความสนใจ
- จุดประสงค์
- แบบแผนการดำเนินงานวิจัย
- ผลวิจัย
- ข้อเสนอแนะ

เกณฑ์การพิจารณาบทความวิจัยสำหรับตีพิมพ์ ในวารสารวิจัย

4. บทนำ

- ความสำคัญของปัญหา
- ปัญหาวิจัย
- ทฤษฎีและงานวิจัยที่อ้างอิง
- วัตถุประสงค์
- สมมุติฐาน
- ประโยชน์ที่จะได้จากการวิจัย

เกณฑ์การพิจารณาบทความวิจัยสำหรับตีพิมพ์ ในวารสารวิจัย

5. วิธีการวิจัย

- ขั้นตอน
- วิธีการ
- การเลือกตัวอย่าง
- การเก็บข้อมูล
- การวิเคราะห์ข้อมูล
- สถิติ
- เครื่องมือ
- สูตรหรือสมการ

เกณฑ์การพิจารณาบทความวิจัยสำหรับตีพิมพ์ ในวารสารวิจัย

6. ผลการวิจัย

- ผลเชิงประจักษ์
- ตาราง
- ภาพประกอบ

7. การอภิปรายผล

- ข้อเสนอแนะ
- คำถามใหม่

เกณฑ์การพิจารณาบทความวิจัยสำหรับตีพิมพ์ ในวารสารวิจัย

8. เอกสารอ้างอิง

- ความทันสมัย
- คุณภาพ/ ความน่าเชื่อถือ
- ปริมาณที่นำมาอ้างอิง

9. การเขียนบทความวิจัย

- การใช้ภาษา/ ศิลปะการเขียน
- หลักไวยากรณ์
- รูปแบบ

Key Word ของเกณฑ์ ABC

ผู้มีส่วนร่วม

- แกนหลัก - ชุมชน/ชาวบ้าน (กลุ่มตัวอย่างหลัก)
- เครือข่าย - ภาคประชาชน/ประชาสังคม - ภาคธุรกิจ/เอกชน
- ภาคราชการในท้องถิ่น - องค์กรที่เกี่ยวข้อง
- ฯลฯ
- ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
- ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
- กลุ่มผู้นำที่เป็นทางการ/ไม่เป็นทางการ
- ประกอบคุณภาพทางวิชาการ (Representative/ Criteria/ Technic/

Key Word ของเกณฑ์ ABC

ลักษณะการมีส่วนร่วมของชุมชน ข้อสังเกต

- ชุมชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง เข้มขัน “เชิงลึก”
- การมีส่วนร่วม ตั้งแต่ ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ
- ชุมชน มิได้เป็นแค่เพียงผู้ให้ข้อมูล ผู้ถูกสัมภาษณ์ “ผู้ถูกวิจัย”
- เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ไปด้วยกันระหว่างนักวิจัย และชุมชน

บทบาทผู้วิจัย

- ผู้วิจัย/ นักวิชาการ แสดงบทบาทเป็น “Facilitator” หรือ “ตัวกระตุ้น/ผู้สนับสนุน”
- มิใช่ผู้แสดงบทบาทหลัก (ผู้ชี้นำ)

Key Word ของเกณฑ์ ABC

กระบวนการวิจัย/ วิธีวิทยาวิจัย

- ใช้ “กระบวนการวิจัย” เป็นตัวขับเคลื่อนทำให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้ เกิดปัญญา ในเชิงความคิด วิเคราะห์ แลกเปลี่ยน ถ่ายทอด ถอดองค์ความรู้ ...

ผลการวิจัย

- ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนในระดับพื้นที่/ ชุมชน โดยมีผลเชิงประจักษ์/ ผลเชิงรูปธรรม มีข้อมูลเชิงประจักษ์สนับสนุน
- นำไปสู่การพัฒนาคน ชุมชน ท้องถิ่นให้เกิดความเข้มแข็ง
- การเสริมสร้างศักยภาพในการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนแท้จริงได้ต่อไป

Key Word ของเกณฑ์ ABC

การใช้ประโยชน์ได้จริง

- มีการนำผลการวิจัยไปใช้อย่างได้ผลในระดับพื้นที่/ ชุมชน
- หรือ มีการนำผลการวิจัยไปต่อยอด ประยุกต์ใช้ ขยายผล ในพื้นที่อื่นๆ/ บริบทอื่นๆ

การนำเสนอภาพรวมบทความที่ได้ประเมิน

โดย สยมวรา เชื้อทิน

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

ภาพรวมบทความ ที่ได้ประเมิน

สยมวรา เชื้อทิน

Content

- บทคัดย่อ
- คำนำ
- วิธีดำเนินการวิจัย
- ผลการวิจัย
- การนำผลงานไปใช้ประโยชน์
- เทคนิค
- TIPS

เริ่มอย่างไรดี

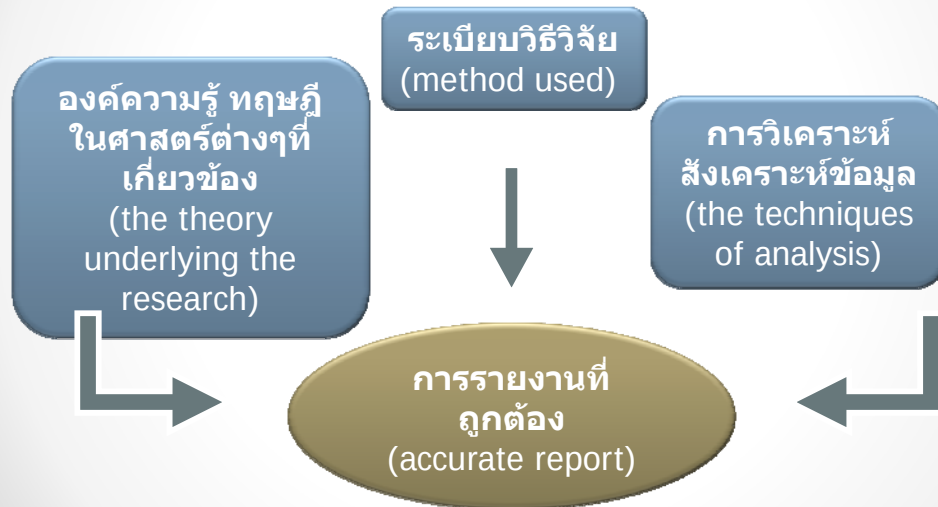
- ก่อนเขียน : ว่าง + วาง
- หลังการเขียน : ได้รู้สึก + เกิดจินตนาการ
- ไม่ควรให้ความสำคัญของวิชาการมาบดบังความมีชีวิตชีวาของชุมชน

ความจำเป็นในการรายงานที่ถูกต้อง

The Need for Accurate Reporting Procedure

- ชัดเจน
- มีการแสดงผลเป็นตารางสรุปเปรียบเทียบ แผนภูมิ หรือกราฟที่แสดงผลวิจัยที่ชัดเจน
- การเขียนรายงานที่ชัดเจน = Data archives ผู้ที่ต้องการศึกษาเพิ่มเติมจากเรื่องเดิม ก็จะสามารถหาความจริงเพิ่มขึ้นอีกอย่างง่ายดาย

องค์ประกอบสำคัญของบทความวิจัย

องค์ประกอบสำคัญของบทความวิจัย (ต่อ)

- 3 balance for accurate report
- องค์ความรู้ ทฤษฎี ในศาสตร์ต่างๆที่เกี่ยวข้อง
(the theory underlying the research)
- ระเบียบวิธีวิจัย (method used)
- การวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล
(the techniques of analysis)

เนื้อที่

- precise (ถูกต้อง เทียบตรง) + concise (กระชับรัด)
- บทคัดย่อ $\frac{3}{4}$ หน้า
- คำนำ 2-2.5 หน้า
- วิธีวิทยาวิจัย $\frac{1}{2}$ หน้า
- ขั้นตอนการดำเนินการ $\frac{1}{2}$ -1 หน้า
- ผลการวิจัย 2-3 หน้า
- การนำผลงานไปใช้ประโยชน์ $\frac{1}{2}$ -1 หน้า
- การอภิปรายผล $\frac{1}{2}$ -1 หน้า

ข้อบทความ

- ข้อบทความ : เนื้อหาต้องครอบคลุม “ทั้งหมด” ของเรื่องนั้น มิใช่ในเนื้อหาแต่เพียงบางส่วน เช่น
ข้อเดิม : การเพิ่มศักยภาพของวิสาหกิจชุมชนแบบมีส่วนร่วมเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาด กลุ่มผลิตภัณฑ์ ABC จังหวัด....
ปรับเปลี่ยน : การวิจัยและพัฒนากระบวนการผลิตของวิสาหกิจชุมชนตลาดกลุ่มผลิตภัณฑ์ ABC จังหวัด....

บทคัดย่อ

- Abstract มี 2 แบบ
- Informative abstract
- Indicative (descriptive) abstract = ใช้กับวารสาร/นิตยสาร
เป็นการเขียนที่บอกถึงเนื้อหาการทำงานทั้งหมด
- abstract = หน้าตัวอย่าง

บทนำ

งานวิจัยเชิงพื้นที่เป็นงานที่ต้องมี “social impact” สูง
ดังนั้นการเขียน introduction จึงเป็นส่วนสำคัญที่สุด
(อ.บุษบา)

ตัวอย่างการเขียนบทนำ

....ตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ เป็นพื้นที่ปลูกยางแห่งใหม่ในภาคเหนือที่มีศักยภาพสูง แต่ในระยะเวลา 5-10 ปีที่ผ่านมา ประสบปัญหาผลผลิตราคาคงต่ำ ต้นทุนการผลิตสูงขึ้นทำให้เกษตรกรขาดทุน เป็นหนี้ระบบมากขึ้น ชาวบ้านจึงเป็นผู้หาวิธีแก้ไขเองโดย นายอุดม อมยิ้ม และนายหนึ่ง คุ่มวงศ์ ประธานและรองประธานเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา ได้คิดหาวิธีนำพืชชนิดอื่นมาปลูกทดแทนและได้ทดลองปลูกยางพารา โดยทำการศึกษาดูงานในพื้นที่อำเภอฝาง เพราะอยู่ใกล้ที่สุด เน้นการหาวิธีปลูกที่ใช้งบประมาณน้อยที่สุดในพื้นที่ประมาณ 5 ไร่ ตั้งแต่ปี 2547 และวางแผนดำเนินการปลูกยางพารามาอย่างต่อเนื่อง เพื่อต้องการได้น้ำยางพารามาจำหน่าย จากการสำรวจเบื้องต้นพบว่า เกษตรกรในแหล่งปลูกยางใหม่นี้ ไม่มีประสบการณ์การปลูกยางมาก่อน เนื่องจากสภาพแวดล้อมแตกต่างจากแหล่งปลูกยางเดิม ขาดเงินทุน ผลผลิตอาจจะไม่มีคุณภาพ ไม่คุ้มค่าการลงทุน

•

•

ขาดเงินทุน ผลผลิตอาจจะไม่มีคุณภาพ ไม่คุ้มค่าการลงทุนไม่มีน้ำยางและไม่ได้ขาย ปัจจุบันมีเกษตรกรปลูกยางพารา 45 ราย พื้นที่ 468 ไร่ ต้นทุนต่อไร่ยังสูง คือ 2,828 บาท/ไร่/เดือน สูงกว่าค่าเฉลี่ยรายได้ต่อเดือน 1,925 บาท/ไร่/เดือน ถึง 903 บาท/ไร่/เดือน..... เป็นที่มาของการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการต้นทุนการผลิตในการปลูกยางพารา ที่เหมาะสมกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา ตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งนี้ คาดว่าเมื่อโครงการแล้วเสร็จ เกษตรกรผู้ปลูกยางพารา จะเข้าใจแนวทางการบริหารจัดการต้นทุนการผลิตในระดับครัวเรือนและระดับกลุ่ม รู้วิธีการบริหารจัดการต้นทุนการผลิตและพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนของกลุ่มเกษตรกรได้อย่างเป็นขั้นตอน ส่งผลให้เกิดการจัดการต้นทุนการผลิตอย่างเป็นระบบ เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการใช้จ่าย มีรายได้เพิ่มขึ้น หนี้สินลดลง สามารถช่วยเหลือตนเองในการใช้ประโยชน์จากข้อมูลด้านบริหารจัดการเพื่อการวางแผนการดำเนินงานครั้งต่อไป

•

•

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาสภาพก่อนปลูกยางพารา ของกลุ่มเกษตรกร
และหาแนวทางที่เหมาะสมในการบริหารจัดการต้นทุน
การผลิตในการปลูกยางพาราเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

วิธีการดำเนินการวิจัย

Methodology ไม่เข้มข้น ควรมีรายละเอียด:

- วิธีที่ใช้ : PAR, เชิงทดลอง และพัฒนา
- ลักษณะงานวิจัย : ปริมาณ คุณภาพ เชิงสำรวจ
- พื้นที่ ประชากรที่ศึกษา: ไครบ้าง จำนวน.. Criteria....
- เครื่องมือ: แบบสัมภาษณ์ การประชุม การทดลองผลิต

- หากมี

ขั้นตอนการดำเนินงาน

ต้องสามารถถ่ายทอดเป็น องค์ความรู้ได้

ขั้นตอนการดำเนินงาน v.s. ผลการวิจัย

1. ลงพื้นที่.....

2. การจัดกิจกรรม ได้แก่ การอบรมให้ความรู้เรื่องการปลูกยาง ด้วยวิธีสาธิตการปลูกให้สมาชิก 45 ราย ได้รับความรู้เพิ่มขึ้น โดยมีเจ้าหน้าที่จากสำนักงานสงเคราะห์ผู้ปลูกยางพารา(สกย.) ภาคเหนือ ร่วมลงพื้นที่ลงมือปฏิบัติร่วมกันกับเกษตรกร

1. บริชุมชน.....

2. มีกลุ่มพี่เลี้ยงการถ่ายทอดองค์ความรู้ในการปลูกยางพาราสำหรับผู้ปลูกยางใหม่ ที่เรียกว่า “ครูยาง” เช่น สอนวิธีการติดตามเชียวต้นยาง การตัดแต่งกิ่ง เป็นต้น เกิดการว่าจ้างผู้นำเกษตรกรตำบลเมืองนะ โดยได้รับความร่วมมือจากสำนักงานสงเคราะห์การทำสวนยาง เดินทางไปสอน ส่งเสริม และสาธิตให้กับกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่อื่น โดยได้รับค่าตอบแทนเป็นรายวันต่อครั้ง สร้างรายได้ให้กับคนในพื้นที่อีกทางหนึ่ง

การจัดโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “การบัญชีต้นทุนการผลิตสำหรับเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา” เพื่อให้มีความรู้เรื่องการบัญชีอย่างง่ายของเกษตรกรไทย สามารถคำนวณหาต้นทุนการผลิตตามแนวทางบัญชี ได้เรียนรู้องค์ประกอบการบริหารจัดการต้นทุนและการดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจชุมชน

2. เกษตรกรมีความรู้ในการจดบันทึกข้อมูลต้นทุน และค่าใช้จ่ายการผลิต บันทึกเป็นรายวัน รายสัปดาห์และรายเดือนที่เรียกว่า “สมุดบันทึกบัญชีของผู้ปลูกยางพาราค่าบลเมืองนะ” :

ช่อง วัน/เดือน/ปี

ช่องรายการ ใช้บันทึกรายละเอียดของรายการรับเงิน เช่น รับเงินค่าขายผลผลิต รับเงินค่าจ้างรับเงินกู้ หรือใช้บันทึกรายละเอียดของรายจ่าย เช่น ชำระหนี้เงินกู้ ค่าซื้อปุ๋ย ค่าอาหาร/ค่าขนมลูกไปโรงเรียน เป็นต้น

3. การคำนวณต้นทุนการผลิตยางพารา ในช่วงปีที่ 1-6 ที่ยางยังไม่ให้ผลผลิต

ช่อง “รายรับ” ใช้บันทึก “จำนวนเงิน” ที่ได้รับเข้ามาให้ตรงกับรายละเอียดในช่องรายการ
ช่อง “รายจ่าย” ใช้บันทึก “จำนวนเงิน” ที่จ่ายออกไปเป็นเงินสดและเงินเชื่อทุกรายการให้ตรงกับรายละเอียดในช่องรายการ

3.ความรู้ในการคำนวณต้นทุนการผลิต ประกอบด้วย

1) **ต้นทุนพันธุ์ยาง** ค่าแรงงานและค่าใช้จ่ายในการปลูกยางพารา อัตราค่าแรงงาน ต่อวัน 150 บาท/วัน ประมาณการจ้างคนงาน 2 วัน

(2 x 150 = 300 บาท)

2) จำนวนต้นยางที่ปลูกใน 1 ไร่ จะมีจำนวน 76 ต้น ค่าพันธุ์ยางปลูกและพันธุ์ยางซ่อม 20% ในปีที่ 2 = 76 ต้น x 18 บาทต่อต้น + 20% บาท = 1,368 + 273.60 = 1,641.60 บาท

3) ค่าปุ๋ยเคมีปีที่ 1 เท่ากับ (25 บาท x 30 กก./ไร่) = 750 บาท และค่าแรงงานถาง วัชพืช คลุมโคนต้นและพ่นสารเคมี = (4.5 x 150บาท) = 675 บาท ค่าวัสดุปลูก / ปุ๋ย บำรุง / สารเคมี จำนวน 10,024.10 บาท ค่าบุกเบิก / ค่าไถพรวนดิน / ค่าแรงงาน จำนวน 5,631.00 บาท ต้นทุนเฉลี่ยต่อไร่ ต่อปี = 2,609.18 บาท/ไร่/ปี ต้นทุนยางพารา ต่อต้น = 2,609.18 / 76 ประมาณ = 34 บาทต่อต้น

ผลการวิจัย

- ในส่วนแรกของผลวิจัย เนื่องจากเป็นวิจัยเชิงพื้นที่ จึงควรนำเสนอ บริบทพื้นที่ก่อน = เส้นห้าของบทความ = a must
ควรฉายภาพใหญ่(ภาพกว้าง) ไปหาภาพเล็ก เช่น...

- บริบทชุมชน
- ก) ข้อมูลทั่วไป อำเภอแม่เมะมีประชากรทั้งที่เป็นคนเมือง ชาวเขาเผ่ากระเหรี่ยงและอีก้อ มีจำนวนรวม 39,000 คน ส่วนใหญ่เป็นคนพื้นเมืองผสมพม่า และคนพื้นเมืองผสมเงี้ยว (ไทใหญ่) มีความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย รักถิ่นฐาน รักสงบ เชื่อฟังผู้นำอย่างมีเหตุผล มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน มีการรวมตัวกันของแต่ละชุมชนและตำบลเป็นกลุ่มต่างๆ เช่น กลุ่มอาชีพ กลุ่มเยาวชน กลุ่มสตรี เป็นต้น....

- ค) ภาวะผู้นำและความสัมพันธ์ในชุมชน พบว่า ชุมชนแม่เมะมีผู้นำทั้งที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการ ซึ่งจัดแบ่งตามประเภทและภาวะผู้นำ หรือกระบวนการตัดสินใจของผู้นำ ผู้นำที่เป็นทางการได้แก่ สมาชิก อบต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำที่ไม่เป็นทางการ ได้แก่ ผู้เฒ่าผู้แก่ของหมู่บ้าน หมอผี ผู้นำทางศาสนา ปราชญ์ชาวบ้าน และผู้นำองค์กรที่ได้รับการยอมรับจากชาวบ้าน ผู้นำจะมีความใกล้ชิดกับชาวบ้าน เพราะคนในหมู่บ้านจะเป็นญาติพี่น้องกันเกือบทั้งหมด และให้ความช่วยเหลือกันเป็นอย่างดี

- บริบทชุมชน บ้านไหล่หิน ต.ไหล่หิน อ.เกาะคา จ.ลำปาง
- ก) สภาพทั่วไป ประเพณี ความเชื่อ ชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม คนในชุมชนอยู่กันอย่างช่วยเหลือเกื้อกูลกันเสมือนญาติพี่น้อง มีครูบาหมาป่าเป็นศูนย์รวมจิตใจของชุมชน และวัดไหล่หินหลวงเป็นเสมือนศูนย์กลางของชุมชน ทำให้มีความสามัคคีกันในการร่วมจัดกิจกรรมทางศาสนา ประเพณี และวัฒนธรรม บ้านไหล่หินตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันดำเนินชีวิตโดยอาศัยความเชื่อ จนเมื่อมีชาวบ้านส่วนหนึ่งออกไปรับจ้างทำงานในเมือง ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมและความเชื่อ เมื่อความเจริญทางวัตถุพัฒนาเร็วกว่าการพัฒนาทางจิตใจ ชาวบ้านจึงเริ่มมีวิถีชีวิตเร่งด่วนตามกระแสทุนนิยม อิงความเชื่อน้อยลง การจัดงานศพจึงเป็นวัฒนธรรมที่ออกห่างจากความหมายของการสูญเสียและโศกเศร้าของญาติมิตร และถูกทดแทนด้วยค่านิยมที่ใช้ความหรูหราของเจ้าภาพเป็นตัวชี้วัด

ตัวอย่างผลวิจัยที่ชัดเจน

คณะวิจัยได้จัดทำฐานข้อมูลในรูปแบบที่กลุ่มประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ซึ่งประกอบด้วยจำนวนแหล่งโบราณสถานที่ใช้ฐานข้อมูลเดิม ในการสำรวจพบว่าจำนวนแหล่งโบราณสถานทั้งที่สัมพันธ์กับตำนาน รวมถึงแหล่งโบราณสถานประเภทคูน้ำคันดินที่สามารถระบุตำแหน่งได้อย่างชัดเจนนั้นลดลงอย่างเห็นได้ชัด รวมถึงการไม่เห็นคุณค่าของแหล่งโบราณสถาน เช่น วัดสันพระเจ้า ที่ปัจจุบันกลายเป็นที่ตั้งบ้านเรือน คูเมืองห้วยน้ำราก สภาพปัจจุบันเป็นป่าไผ่ชางขึ้นรกทึบทั่วบริเวณล้อมรอบด้วยสวนสัปปะรด พระธาตุบ้านห้วยน้ำราก หมู่ 4 แหล่งโบราณสถานสำคัญก็ถูกทำลายโดยรถไฟปรับหน้าดิน ปัจจุบันเป็นซากอิฐกระจัดกระจาย การลักลอบขุดพระพุทธรูปโบราณจากวัดดงมะหนูนซึ่งเป็นวัดเก่าแก่เป็นต้น

การนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์

ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ (ขณะที่อยู่ในพื้นที่ หลังงานจบแล้ว)

ชุมชนได้อะไร เกิดการพัฒนาต่อยอดอย่างไร เช่น ความรู้ในการคิดต้นทุนการผลิต
ในการปลูกยางพารา = ความรู้ที่ติดตัวไปตลอด ประยุกต์ใช้กับบริบทอื่นได้

- ผู้วิจัยได้พัฒนา E-commerce ให้กับวิสาหกิจ.....ได้ทำคู่มือการใช้ web ส่งผลให้
ยอดขายเพิ่ม 10%

เทคนิค : นึก + คิด

- นึก
- ประเด็นที่เด่นๆ
- ตารางแต่ละส่วนของเกณฑ์ 9 ข้อ

- คิด
- scan ด้วย 5W1H
- กลั่นกรอง คิดเชิงระบบ

TIPS

- ภาคผนวก เป็นสิ่งที่ไม่ควรมองข้าม = ชุมทรัพย์ข้อมูล
- อภิปรายผล ไม่ใช่ผลวิจัย
- ขั้นตอนการดำเนินงาน ไม่ใช่ขั้นตอนการแสดงผล
- ระยะเวลาในการวิจัย เป็นสิ่งสำคัญ ต้องระบุให้ชัดเจน เริ่มตั้งแต่...ถึง...
- PAR ต้องนำเสนอการมีส่วนร่วม “เชิงกระบวนการ” อย่างแท้จริง เช่น การสัมภาษณ์ ชาวบ้านไม่เป็นเพียงผู้ให้ข้อมูล/ผู้ถูกสัมภาษณ์ (กลุ่มน้ำพริกสมุนไพรชาวบ้านมีส่วนร่วมทุกกระบวนการ)
PAR จะใช้ focus group เป็นเครื่องมือ
แต่ focus group เพียงอย่างเดียวจึงไม่ใช่ PAR
PAR = การบูรณาการเครื่องมือ

- หากเปรียบเทียบบทความเป็นภาพยนตร์

ชาวบ้าน/ชุมชน = ผู้แสดงนำ(พบปัญหาอะไร แล้วได้แนวทางแก้ไขอย่างไร)

ผู้วิจัย = คนเบื้องหลังการถ่ายทำ (ผู้ช่วยด้านเทคนิค KM) เช่นเดียวกับองค์กรปกครองท้องถิ่น

- ในส่วนของกลุ่มตัวอย่าง := ชาวบ้าน ชุมชน ผู้เกี่ยวข้อง ภาคราชการ

ทุกคำที่นำเสนอ มีผลต่อความหวังของผู้อ่าน เช่น เป็นพื้นที่นำร่อง เป็นต้นแบบ/เป็นการสร้างรูปแบบ ได้องค์ความรู้

-รักษา space 13-15 หน้าให้คุ้มค่า ไม่เขียนประโยคเดิมซ้ำๆในบทความเดียวกัน

ex. เพื่อความยั่งยืน.....เข้มแข็ง การมีส่วนร่วม

ประโยคที่ราบเรียบ ไร้มิติ (ชุมชน สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ฯลฯ) เป็นงานเขียนที่“แบนราบ” แม้การอธิบายถึงพื้นที่และประชากร เช่น ...

สาเหตุที่ผู้วิจัยเลือกพื้นที่นี้เพราะสมาชิกภายในชุมชนมีส่วนร่วมอย่างสูง ชาวบ้านมีความสามัคคีในกิจกรรมของชุมชน แกนนำชุมชนมีภาวะผู้นำ และวิสาหกิจชุมชนมีความต้องการที่จะพัฒนาตนเองพร้อมที่จะเป็นพื้นที่นำร่อง ในการดำเนินการวิจัยแบบมีส่วนร่วมกับสถาบันการศึกษา (อ. กาญจนา “กลุ่มน้ำพริกแม่เมาะ ลำปาง”)

- ◎ เพชร จาก ชุมชน/พื้นที่
- ◎ งดงาม 90% ก่อนส่งผู้ปริทัศน์
- ◎ นักวิจัย เพื่อน (same + other fields) วารสารของมหาวิทยาลัย
- ◎ ต้องศึกษาเกณฑ์วารสารให้ดี คุณค่างานของเราอยู่ที่ใด ต้องหาให้พบอย่าท้อของดีที่หามาได้ให้ แบนราบ เท่ากัน = เสียของ
- ◎ การค้นกะทิ ได้ใช้ทั้งหัวกะทิ+ หางกะทิ (บ้านไหล่หิน เวียงหนองล่อง) ลงพื้นที่เดียว ได้หลายประเด็น

กำหนดการอบรมเชิงปฏิบัติการ

“เทคนิคการเขียนบทความวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ ให้ประสบผลสำเร็จ”

กำหนดการอบรมเชิงปฏิบัติการ
“เทคนิคการเขียนบทความวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ ให้ประสบผลสำเร็จ”

อบรมวันที่ 1

08.30 น.	ลงทะเบียน
09.00 – 09.10 น.	พิธีเปิด
09.10 – 09.30 น.	ชี้แจงความเป็นมา วัตถุประสงค์และกระบวนการการฝึกอบรม โดย อ.กรรณิการ์ หุตะแพทย์ กองบรรณาธิการวารสารฯ
09.30 – 10.00 น.	การบรรยาย “ สภาพการณ์งานวิจัย และมีติปัญหาด้านการเขียนบทความวิจัยภายใต้ บริบทนักวิจัยในพื้นที่” โดย (ผู้ทรงคุณวุฒิในพื้นที่แต่ละภาค)
10.00 – 10.30 น.	พัก
10.30 – 11. 20 น.	การบรรยาย “ หลักการการเขียนบทความวิจัยทางวิชาการภาคทฤษฎี ถ่ายทอดจาก ประสบการณ์ และมุมมองนักเขียนมืออาชีพ ” โดย นายอนุช อาภาภิรม บรรณาธิการบริหาร วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่
11. 20 – 12.00 น.	สะท้อนมุมมองการเขียนบทความวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ จากผู้เข้าร่วมการอบรม ดำเนินรายการโดย กองบรรณาธิการวารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่
12.00 – 13.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
13.00 – 14.30 น.	การบรรยาย “ เทคนิคการเขียนบทความวิจัยทางวิชาการภาคปฏิบัติ ” (สรุปบทเรียนจากบทความวิจัยที่คัดเลือกเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารฯ) ● การนำเสนอหัวข้องานวิจัยที่กำลังดำเนินงานอยู่ (หรือกำลังจะดำเนินงาน) พร้อม ทั้งนำเสนอปัญหาและอุปสรรคที่คาดว่าจะพบในการเขียนบทความวิจัย ● แลกเปลี่ยนประสบการณ์และข้อเสนอแนะในการเขียนบทความวิจัย ระหว่างกอง บรรณาธิการวารสารฯ และนักวิจัย โดย อ.วิสมัย อาภาภิรม อ.กรรณิการ์ หุตะแพทย์ และ อ.สยัมวรา เชื้อทิน กองบรรณาธิการวารสารฯ
14.30 – 15.00 น.	พัก
15.00 – 17.00 น.	ปฏิบัติการ “ การเขียนบทความวิจัยทางวิชาการให้ประสบผลสำเร็จ ” แบ่งกลุ่มย่อยเพื่อให้ข้อเสนอแนะต่อการเขียนบทความวิจัย โดยมีพี่เลี้ยงประจำกลุ่ม

อบรมวันที่ 2

- 08.30 – 10.00 น. - การนำเสนอผลสรุปจากปัญหาด้านการเขียนงานวิจัยและข้อเสนอแนะจากผลงาน
- ชี้แจงนักวิจัยที่มีความประสงค์จะส่งบทความมาลงตีพิมพ์กับทางวารสารฯ
 เพื่อปรับแก้บทความให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานตามเกณฑ์ของวารสารฯ ต่อไป
- ชี้แจงบทความวิจัยของนักวิจัยที่เข้าร่วมการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการครั้งนี้ จะได้รับการพิจารณา และรับเชิญให้ลงตีพิมพ์ในวารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่
- โดย อ.สยามวรา เชื้อหิน และ อ.กรรณิการ์ หุตะแพทย์ กองบรรณาธิการวารสารฯ
- 10.00 – 10.15 น. พัก
- 10.15 – 11.30 น. เวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมกับกองบรรณาธิการวารสารฯ
- 11.30 – 12.00 น. สรุปสาระสำคัญผู้บุกเบิกการเขียนบทความวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่
 โดย นายอนุช อาภาภิรม บรรณาธิการบริหาร วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่
- 12.00 – 12.30 น. กล่าวปิดการอบรมเชิงปฏิบัติการ และ แจกประกาศนียบัตร
- 12.30 – 13.30 น. รับประทานอาหารว่าง และเดินทางกลับโดยสวัสดิภาพ

หมายเหตุ: - ปฏิบัติการ “ การเขียนบทความวิจัยทางวิชาการให้ประสบผลสำเร็จ ”
(ผู้วิจัยจะต้องส่งบทความวิจัยมาล่วงหน้า เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิและทีมงานวารสารฯ
ได้ตรวจแก้ไขให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงบทความ)